

ВІСНИК 7'2017 ПРОКУРАТУРИ

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНЕ ЮРИДИЧНЕ ОФІЦІЙНЕ ВИДАННЯ
ГЕНЕРАЛЬНОЇ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Засновано

10 червня 1999 року

Свідоцтво про державну реєстрацію

серія KB № 10791

Засновники

Генеральна прокуратура України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Журнал включено до переліку наукових фахових видань

(постанова президії ВАК України від 10 лютого 2010 року № 1-05/1)

Надано статус офіційного видання

наказом Генерального прокурора України від 19 квітня 2012 року № 38

Головний редактор

Лариса Сарган

Видавець

Національна академія прокуратури України
вул. Мельникова, 81-б, м. Київ, 04050
тел.: (044) 206-15-61
www.napu.com.ua
vpu.ap.gp@gmail.com

НАУКОВА РАДА

СТОРОЖУК ДМИТРО АНАТОЛІЙОВИЧ

перший заступник Генерального прокурора України (голова)

ПРИСЯЖНЮК ІВАН ІВАНОВИЧ

ректор Національної академії прокуратури України,
кандидат юридичних наук (заступник голови)

ГУБЕРСЬКИЙ ЛЕОНІД ВАСИЛЬОВИЧ

ректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
доктор філософських наук, професор, академік НАН України

ТАЦІЙ ВАСИЛЬ ЯКОВИЧ

ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
доктор юридичних наук, професор, академік НАН України

ГЕТЬМАН АНАТОЛІЙ ПАВЛОВИЧ

проректор з наукової роботи Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПрН України

ГРИЦЕНКО ІВАН СЕРГІЙОВИЧ

декан юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук

ЄНІН ЄВГЕНІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

заступник Генерального прокурора України, кандидат політичних наук

КОСТЕНКО ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

завідувач відділу проблем кримінального права, кримінології та судоустрою
Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України,
доктор юридичних наук, професор, дійсний член (академік) НАПрН України

МАЛЯРЕНКО ВАСИЛЬ ТИМОФІЙОВИЧ

доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України

НОР ВАСИЛЬ ТИМОФІЙОВИЧ

завідувач кафедри кримінального процесу і криміналістики
Львівського національного університету імені Івана Франка,
доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України

ТИХИЙ ВОЛОДИМИР ПАВЛОВИЧ

віце-президент НАПрН України – керівник Київського регіонального центру,
доктор юридичних наук, професор, дійсний член (академік) НАПрН України

ШЕМШУЧЕНКО ЮРІЙ СЕРГІЙОВИЧ

директор Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України,
доктор юридичних наук, професор, академік НАН України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

САРГАН ЛАРИСА МИКОЛАЇВНА

головний редактор, інспектор Департаменту забезпечення діяльності керівництва Генеральної прокуратури України

ТОЛОЧКО ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

заступник головного редактора, проректор Національної академії прокуратури України, кандидат юридичних наук, професор

БРАНДИЧ СВІТЛАНА ПАВЛІВНА

відповідальний секретар, начальник редакційно-видавничого відділу Національної академії прокуратури України

БЛАЖІВСЬКИЙ ЄВГЕН МИКОЛАЙОВИЧ

доктор юридичних наук

ДЬОМІН ЮРІЙ МИХАЙЛОВИЧ

старший викладач відділу підготовки прокурорів з нагляду за дотриманням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук, професор

ЛИТВАК ОЛЕГ МИХАЙЛОВИЧ

доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України

КАПЛІНА ОКСАНА ВОЛОДИМИРІВНА

завідувач кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України

КОЗЬЯКОВ ІГОР МИКОЛАЙОВИЧ

начальник відділу науково-методичного забезпечення прокурорської діяльності поза сферою кримінальної юстиції Науково-дослідного інституту Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук, професор

КОСЮТА МИХАЙЛО ВАСИЛЬОВИЧ

професор кафедри організації судових та правоохоронних органів Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор

ПОГОРЕЦЬКИЙ МИКОЛА АНАТОЛІЙОВИЧ

завідувач кафедри правосуддя Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор

ПОПОВ ГЕОРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

проректор – директор Науково-дослідного інституту Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук

РУДЕНКО МИКОЛА ВАСИЛЬОВИЧ

професор кафедри кримінально-правових дисциплін Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, доктор юридичних наук, професор

СЕРЕДА ГРИГОРІЙ ПОРФИРОВИЧ

доктор юридичних наук, професор

СТРИЖЕВСЬКА АНЖЕЛА АНАТОЛІЇВНА

заступник Генерального прокурора України, кандидат юридичних наук

ХОЛОДНИЦЬКИЙ НАЗАР ІВАНОВИЧ

заступник Генерального прокурора України – керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, кандидат юридичних наук

ЯКИМЧУК МИКОЛА КОСТЯНТИНОВИЧ

перший проректор Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук, професор

ОФІЦІЙНО

- 6 | Генеральний прокурор Юрій Луценко здійснив робочий візит до Королівства Іспанія
- 7 | Перший заступник Генерального прокурора провів робочу зустріч із Спеціальним представником та координатором ОБСЄ з протидії торгівлі людьми
- 8 | Дмитро Сторожук нагородив грамотами міжнародних експертів та співробітників прокуратури за значний вклад у боротьбу з торгівлею людьми
- 9 | Керівництво Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів зустрівся з німецькими експертами

ДИСКУСІЯ

- 10 | Дмитро Сторожук взяв участь у міжнародній конференції «Протидія торгівлі людьми з метою трудової експлуатації»
- 11 | Відбувся круглий стіл за участю членів Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів та представників ОБСЄ в Україні

СЬОГОДЕННЯ

- 12 | Євген Бондаренко: Викриття конвертаційного центру та арешт фальсифікованих нафтопродуктів – результати діяльності прокуратури Донецької області у I півріччі 2017 року
- 14 | Анатолій Корж, Ірина Суховетрук: Зусилля столичної прокуратури спрямовані на реальне відшкодування в бюджет збитків, завданих злочинами в економічній сфері
- 16 | Антон Ковальський: Пріоритетом у роботі прокурорів і підрозділів ДФС є боротьба із порушенням встановленого законодавством порядку виробництва та реалізації підакцизних товарів

- 19 | Артем Іванов: За півроку на Закарпатті ліквідовано два підпільні цехи з виробництва фальсифікованого алкоголю

- 21 | Людмила Палій: Прокуратура Житомирщини забезпечує нагляд за додержанням законів органами фіскальної служби області

- 23 | Інформація прес-служб регіональних прокуратур про боротьбу із злочинністю у сфері оподаткування та незаконним обігом підакцизних товарів

ПРОТИДІЯ

- 32 | Закон один для всіх Єдине застосування антикорупційного законодавства
- 35 | Е-декларування Кримінальна відповідальність

ДОСЛІДЖЕННЯ

- 38 | Ігор Цюприк: Предмет доказування у кримінальних провадженнях щодо фінансування терористичних груп (організацій), що діють у районах проведення АТО в Луганській та Донецькій областях
- 44 | Олег Карпенко: Актуальні питання притягнення військовослужбовців до адміністративної відповідальності
- 50 | Олег Демчук: Сучасний стан та перспективи вирішення проблеми незаконного видобутку бурштину

ПЕРСОНА

55 | Робота на лінії вогню
Вікторія Ткачук очолює Костянтинівську місцеву
прокуратуру Донецької області

59 | Пройшов фронт у 5 тисяч кілометрів.
І стільки ж тисяч людей реабілітував
Герой і прокурор Іван Каліберда

57 | Народжені перемагати
Після демобілізації четверо прокурорів
з Івано-Франківщини повернулися
до своєї роботи

Відповідальність за достовірність інформації, точність імен та прізвищ несуть автори.
Матеріали редагуються та можуть бути скорочені.
Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів публікацій.

Вісник прокуратури № 7'2017

Відповідальний редактор *Лідія Зелінська*

Редактори випуску:

*Олена Дьордійчук,
Тетяна Помазанова,
Зоя Пономаренко*

Макет:

Надія Грекович, Ольга Демерлій

Підписано до друку 28.07.2017

Формат 64х90/8

Папір крейдований. Друк цифровий.

Тираж 513 прим.

Зам. № 17-07-28-1

Виготовлення оригінал-макета та друк
Національна академія прокуратури України
вул. Мельникова, 81-б, м. Київ, 04050

Свідectво про внесення суб'єкта видавничої
справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції.
Серія ДК № 4001 від 10.03.2011

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПРОКУРОР ЮРІЙ ЛУЦЕНКО ЗДІЙСНИВ РОБОЧИЙ ВІЗИТ ДО КОРОЛІВСТВА ІСПАНІЯ

У липні 2017 року відбувся робочий візит делегації органів прокуратури України на чолі з Генеральним прокурором Юрієм Луценком до Королівства Іспанія.

Під час робочого візиту Юрій Луценко провів зустрічі з керівниками органів державної влади Іспанії, зокрема Генеральним прокурором Хосе Мануелем Маса Мартіном, Спеціальним прокурором з боротьби з корупцією та організованою злочинністю Алехандро Лусоном Кановасом, а також Міністром юстиції Рафаелем Кatalою Поло.

Іспанських колег поінформовано про здійснені у відомстві реформи, а також результати роботи прокуратури у боротьбі з організованою злочинністю і корупцією.

Сторони обговорили питання двостороннього співробітництва у кримінальних провадженнях, що становлять взаємний інтерес. Крім того, українська делегація мала можливість ознайомитись з досвідом іспанських колег у сфері протидії міжнародній організованій злочинності.

За результатами зустрічей сторони висловили впевненість у подальшій конструктивній двосторонній співпраці.

ПЕРШИЙ ЗАСТУПНИК ГЕНЕРАЛЬНОГО ПРОКУРОРА ПРОВІВ РОБОЧУ ЗУСТРІЧ ІЗ СПЕЦІАЛЬНИМ ПРЕДСТАВНИКОМ ТА КООРДИНАТОРОМ ОБСЄ З ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

7 липня 2017 року у Генеральній прокуратурі України відбулася робоча зустріч першого заступника Генерального прокурора Дмитра Сторожука із Спеціальним представником та координатором ОБСЄ з протидії торгівлі людьми Мадіною Джарбусиною.

Під час заходу сторони розглянули актуальні питання протидії організованій злочинності, у тому числі торгівлі людьми. Іноземного гостя детально поінформовано про результати роботи відомства у зазначеній сфері, зокрема ознайомлено з підходами до координації правоохоронних органів, заходами із запобігання, виявлення, припинення та розслідування злочинів, пов'язаних із торгівлею людьми. Крім того, висловлено вдячність ОБСЄ за допомогу в організації навчальних заходів, спрямованих на підвищення професійного рівня українських правоохоронців.

Сторони відзначили конструктивний характер взаємодії та узгодили подальші спільні кроки в напрямі запобігання і протидії торгівлі людьми.

ДМИТРО СТОРОЖУК НАГОРОДИВ ГРАМОТАМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКСПЕРТІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ ПРОКУРАТУРИ ЗА ЗНАЧНИЙ ВКЛАД У БОРотьБУ З ТОРГІВЛЕЮ ЛЮДЬМИ

8 липня 2017 року перший заступник Генерального прокурора Дмитро Сторожук нагородив почесними грамотами міжнародних та національних експертів, співробітників Генеральної прокуратури України за значний вклад у боротьбу з торгівлею людьми в Україні. Також відзнаки отримали співробітники Національної поліції України та Міністерства соціальної політики України.

СЕРЕД НАГОРОДЖЕНИХ:

Спеціальний представник ОБСЄ та координатор з протидії торгівлі людьми, посол **Мадіна Джарбусинова**;
Координатор проектів ОБСЄ в Україні, посол **Вайдотас Верба**;
Голова Представництва Міжнародної організації з міграції в Україні **Манфред Профазі**;
керівник програми «Людська безпека» Координатора проектів ОБСЄ в Україні **Тетяна Руденко**;
президент громадської організації «Ла Страда – Україна» **Катерина Левченко**;
прокурор відділу Генеральної прокуратури України **Олександр Єгоров**;
заступник начальника відділу Генеральної прокуратури України **Євген Сологуб**;
прокурор відділу Генеральної прокуратури України **Наталія Бабенко**.

Під час зустрічі Спеціальний представник та координатор ОБСЄ з протидії торгівлі людьми, посол Мадіна Джарбусинова подякувала співробітникам Генеральної прокуратури України за сумлінну працю.

Мадіна Джарбусинова:

В країнах, де прокуратура бере на себе координацію роботи силових структур у боротьбі з торгівлею людьми, ми можемо констатувати набагато кращий результат, і Україна лише підтвердила цей висновок.

Перший заступник Генерального прокурора Дмитро Сторожук також подякував представникам міжнародної спільноти та національним експертам за гідну оцінку роботи Генпрокуратури в галузі боротьби з торгівлею людьми.

Дмитро Сторожук:

Це лише проміжний результат нашої діяльності у протидії цим злочинам, ми не збираємося зупинятися на досягнутому, і я вдячний всім вам за вашу допомогу та підтримку.

КЕРІВНИЦТВО КВАЛІФІКАЦІЙНО-ДИСЦИПЛІНАРНОЇ КОМІСІЇ ПРОКУРОРІВ ЗУСТРІЛОСЯ З НІМЕЦЬКИМИ ЕКСПЕРТАМИ

11 липня 2017 року члени Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів (КДКП) зустрілися з представниками Німецького фонду міжнародного співробітництва, зокрема із президентом Вищого суду землі у відставці доктором Герхардом Кірхером та президентом Суду землі у відставці Гансом-Отто Бартельєсом. Зустріч організовано завдяки спільному бажанню сторін налагодити співпрацю та обмінятися досвідом у галузі права.

Голова Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів Віталій Грушковський представив європейським колегам членів КДКП та розповів про мету створення КДКП.

Заступник голови КДКП Віктор Шемчук поінформував німецьких експертів про ключові завдання, що стоять перед комісією, а також окреслив першочергові дії і заходи, які плануються здійснити для цього. Не оминули увагою також і проблемні питання, які виникають під час виконання її функцій. Тому, за його словами, представникам новоствореної КДКП буде надзвичайно важливо почути про досвід іноземних колег, зокрема щодо того, як відбувається добір працівників прокуратури у Німеччині, щоб перейняти найкращі їх здобутки.

Крім того, президент Вищого суду землі у відставці доктор Герхард Кірхер та президент Суду землі у відставці Ганс-Отто Бартельєс заявили, що в Німеччині приділяється значна увага здійсненню правових реформ в Україні, в тому числі реформуванню органів прокуратури. Саме тому вони налаштовані поділитися своїми знаннями та вміннями для створення вільної і незалежної юстиції, тим самим забезпечивши приплив інвестицій в Україну.

Під час зустрічі сторони обговорили актуальні питання організації роботи новоствореного органу (КДКП), законодавчого забезпечення його діяльності, а також процесу добору, спеціальної підготовки та проведення конкурсів в органах прокуратури.

Іноземні експерти висловили надію, що старт роботи нового незалежного інституту в системі органів правосуддя буде швидким та успішним, а вони зі свого боку докладуть максимум зусиль, аби допомогти організувати його діяльність, для чого домовилися і надалі проводити такі зустрічі.

ДМИТРО СТОРОЖУК ВЗЯВ УЧАСТЬ У МІЖНАРОДНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОТИДІЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ З МЕТОЮ ТРУДОВОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ»

4 липня 2017 року відбулась міжнародна конференція «Протидія торгівлі людьми з метою трудової експлуатації», участь у якій узяв перший заступник Генерального прокурора Дмитро Сторожук.

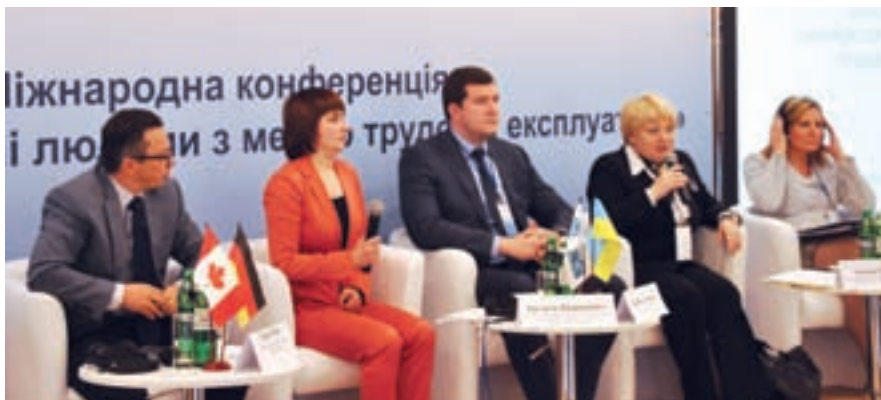
Конференція організована Координатором проектів ОБСЄ в Україні у співпраці з Міністерством соціальної політики України, Міністерством внутрішніх справ України, Національною поліцією України, Генеральною прокуратурою України та Верховним Судом України.

Захід зібрив близько 180 українських та міжнародних експертів соціальних працівників, інспекторів праці, співробітників поліції, прокурорів, суддів та представників неурядових організацій з усіх регіонів країни, щоб обговорити проблеми, пов'язані з виявленням та реагуванням на випадки експлуатації та торгівлі людьми з метою примусової праці в межах та поза межами України.

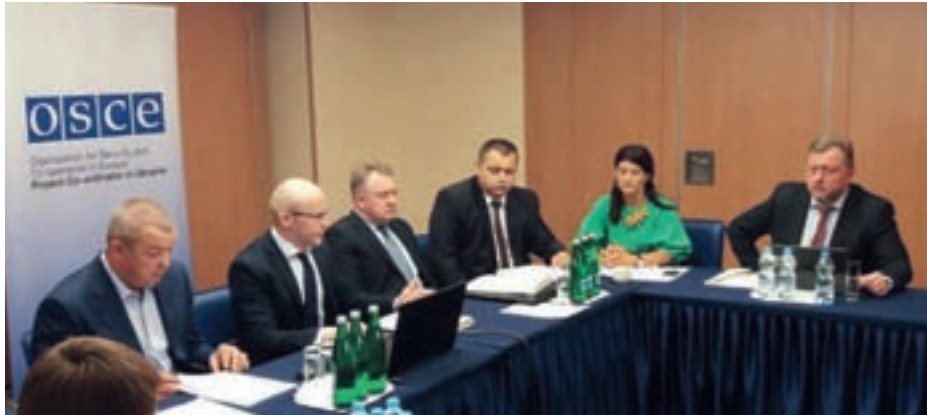
Міжнародні експерти, присутні на конференції, наголосили на значному підвищенні ефективності роботи правоохоронних органів у галузі виявлення та розслідування злочинів щодо торгівлі людьми.

Дмитро Сторожук:

Україну віднесено до другої групи країн у боротьбі з торгівлею людьми. До неї належать держави, які докладають значних зусиль у протидії цьому ганебному явищу. А ще у листопаді минулого року ми мали всі шанси опинитися у третій групі, з тими, хто не веде боротьбу з цими особливо тяжкими злочинами. Тобто ситуація змінюється на краще, і ці зміни – результат нашої роботи, яку оцінюють не лише в Україні, а й за кордоном. Тепер необхідно не зупинятися, а продовжувати нарощувати темпи.

ВІДБУВСЯ КРУГЛИЙ СТИЛ ЗА УЧАСТЮ ЧЛЕНІВ КВАЛІФІКАЦІЙНО-ДИСЦИПЛІНАРНОЇ КОМІСІЇ ПРОКУРОРІВ ТА ПРЕДСТАВНИКІВ ОБСЄ В УКРАЇНІ

14 липня 2017 року члени Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів взяли участь в круглому столі «Імплементація конституційних змін щодо статусу прокуратури: ризики та перспективи інституційного забезпечення належних стандартів підготовки і незалежності прокурорів».

Захід організовано за підтримки Координатора проектів ОБСЄ в Україні за пропозицією Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності. Ключовими питаннями, які обговорювалися на ньому, зокрема, були: виклики та перспективи початку функціонування Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів.

Як зазначили організатори заходу, актуальність цього круглого столу зумовлена важливістю приведення організації та діяльності прокуратури у відповідність із міжнародними стандартами та кращими іноземними практиками, зокрема в контексті конституційних змін, якими цей інститут включений до розділу VIII «Правосуддя», що зумовлює кардинальне оновлення її функцій та статусу.

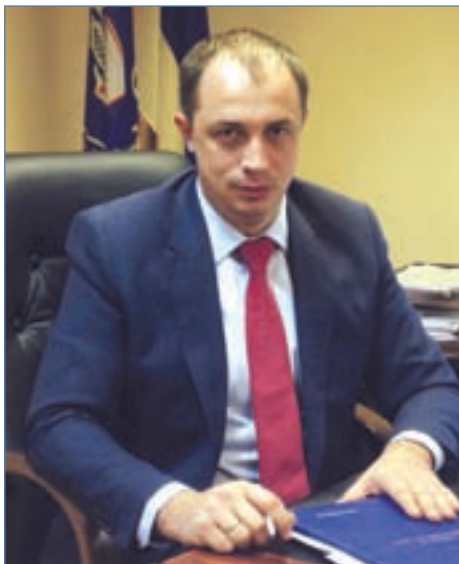
Крім того, керівництво Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів подякувало Координатору ОБСЄ та керівникам міжнародних інститутів за увагу і підтримку, яку вони надають органам прокуратури України загалом і новоствореному органу зокрема. За їх словами, подібні зустрічі дають змогу одержати нові знання та досвід для максимально повного використання їх під час проведення реформ у зазначеній сфері.

Також присутніх ознайомили із функціями Комісії, зазначивши, що основними завданнями, покладеними на цей колегіальний орган, є визначення рівня фахової підготовки осіб, які виявили намір обіймати посаду прокурора, вирішення питань щодо дисциплінарної відповідальності, переведення та звільнення прокурорів з посади. Іноземних колег поінформовано про першочергові заходи, які вже розроблено Комісією для початку її роботи.

Учасники круглого столу обмінялися думками та пропозиціями, запровадження яких підвищить ефективність функціонування Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів.

ВИКРИТТЯ КОНВЕРТАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ ТА АРЕШТ ФАЛЬСИФІКОВАНИХ НАФТОПРОДУКТІВ – РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ У І ПІВРІЧЧІ 2017 РОКУ

Євген Бондаренко

прокурор Донецької області,
старший радник юстиції

Унесення змін до розділу XVIII-2 «Податкова міліція» Податкового кодексу України, які змусили учасників кримінального провадження трактувати роботу фіскальної служби в цій частині як таку, що є поза законом, зумовило виникнення певних об'єктивних труднощів стосовно нагляду прокуратури за додержанням законів органами фіскальної служби.

Враховуючи зазначені вище, а також інші зміни та нововведення у вітчизняному законодавстві, прокурором Донецької області у межах компетенції проведено низку заходів, спрямованих на покращення прокурорсько-слідчої діяльності та додержання законів підрозділами Головного управління Державної фіскальної служби у Донецькій області. Завдяки якійсній роботі прокуратури регіону, зокрема слідчого управління та відділу нагляду за додержанням законів органами фіскальної служби, й ефективній співпраці з Головним управлінням Служби безпеки України в Донецькій області до суду з початку 2017 року

було направлено обвинувальних актів вдвічі більше, ніж за аналогічний період минулого року. В закінчених кримінальних провадженнях забезпечено відшкодування 60% недонарахованих до бюджету податків і накладено арешт на майно в сумі 124,4 млн гривень.

З огляду на складну ситуацію в зоні проведення АТО почастішали злочини, які носять транснаціональний характер. Наприклад, злочинці організували **незаконне постачання товару на тимчасово непідконтрольній території України** для отримання неконтрольованого прибутку, залучивши до цього підконтрольних суб'єктів господарської діяльності на території як України, так й інших держав. Встановлено, що група осіб, організатором якої є мешканець м. Донецька, укладала зовнішньоекономічні контракти з постачання товарів між підконтрольними підприємствами, що розташовані на території України, а також підконтрольними підприємствами-нерезидентами на території Кіпру, Абхазії та Російської Федерації. Згідно із злочинною схемою надалі, при ввезенні товарів на митну територію Російської Федерації, вантажоодержувачі відмовлялись під формальним приводом від отримання вантажу. У свою чергу, контрактоотримувач-нерезидент доручав переадресувати вантаж товариству в м. Донецьку. Вантаж проходив **митне оформлення на російській митниці в режимі «реекспорту» та через тимчасово непідконтрольний пункт пропуску завозився до м. Донецька** для подальшої реалізації за завищеними цінами. Відповідно, митне оформлення не здійснювалось, митні платежі не сплачувалися, а податкові зобов'язання начебто сплачувались підприємствами-нерезидентами.

Завдяки ретельно спланованим слідчим діям під час обшуків вилучено бухгалтерську документацію, печатки підконтрольних підприємств та грошові кошти. Накладено **арешт на 70 вантажних автомобілів вартістю понад 40 млн грн**, що перевозили товари до «ДНР».

Під час розслідування прокурорами було доречно використано повноваження, надані ст. 225 КПК України. З метою фіксування показань у слідчого судді допитано свідків, які надали важливі відомості для доказування злочинної діяльності осіб.

На жаль, в Україні досі є нагальною проблема **незаконної вирубки лісів та вивезення деревини за кордон**. Переконані, що повністю вирішити цю проблему можна лише завдяки здійсненню комплексних заходів органами державної влади, місцевого самоврядування та громадськістю.

Прокуратура Донецької області спільно із співробітниками оперативного та слідчого підрозділів податкової міліції під час досудового розслідування кримінального провадження виявила факт прикриття незаконної діяльності щодо перевезення деревини на непідконтрольні території залізничним транспортом. Група осіб на території Донецької та Одеської областей створила фіктивні суб'єкти підприємницької діяльності та шляхом складання та видачі неправдивих супровідних документів на товар, який переміщується залізничним транспортом на тимчасово непідконтрольну територію України, незаконно вивозила впродовж 2017 року до м. Донецька різноманітні товарно-матеріальні цінності. Під час розслідування кримінального провадження за ч. 1 ст. 205 КК України попереджено вивезення на непідконтрольну територію Донбасу майже 40 вагонів деревини на суму понад 1 млн грн, що заготовлювалась у лісгоспах західних регіонів держави.

Важливим напрямом як державної політики, так і діяльності органів прокуратури є детінізація економіки. Завдяки вжитим прокуратурою Донецької області системним заходам боротьби із тіньовими грошовими потоками у регіоні вдалося викрити незаконну діяльність кількох конвертаційних центрів.

Прикладом такої роботи є кримінальне провадження, під час розслідування якого припинено діяльність потужного міжрегіонального конвертаційного центру з щорічним оборотом понад 1,5 млрд грн. Акцент злочинної діяльності був поставлений на наданні підприємствам реального сектора економіки послуг з конвертації грошових коштів переважно на ринку металів. У результаті проведених негласних слідчих (розшукових) дій було здійснено обшуки на території Донецької та Миколаївської областей, під час яких виявлено та вилучено 40 печаток фіктивних підприємств, понад 90 банківських карток та чекових книжок, грошові кошти тощо.

Головною «знахідкою» були печатки спеціалістів радіологічного контролю та контролю якості кольо-

рових металів, які виписували сертифікаційні документи на неіснуючий товар.

Попри велику кількість суб'єктів господарювання, діяльність із ухилення від сплати податків яких потребує доказування, незважаючи на те, що підприємства не перереєстровані на територію України, їх службові особи перебувають на непідконтрольній території, а документи первинного бухгалтерського обліку або втрачені, або залишилися в м. Донецьку, процесуальні керівники здобули достатньо доказів такої протиправної діяльності. Як наслідок, припинено діяльність 42 фіктивних підприємств, встановлено 97 вигодонабувачів, що користувались послугами конвертаційного центру.

Окрім цього, особливу увагу прокуратура Донецької області приділяє запобіганню розповсюдженню незаконно виготовлених підакцизних товарів, що не лише загрожує економічній безпеці держави, а й несе реальну загрозу здоров'ю та життю людей, оскільки зазвичай на ринок у такий спосіб потрапляють неякісні товари.

На Донеччині до суду спрямовано найбільше по державі обвинувальних актів за ст. 204 КК України.

Під час розслідування кримінальних проваджень цієї категорії вилучено незаконно виготовлених підакцизних товарів на суму понад 30 млн гривень.

Зокрема, завдяки злагодженій роботі прокуратури Донецької області з ГУ СБУ в Донецькій області, податкової міліції ГУ ДФС у Донецькій області та спецпідрозділу «Фантом» викрито групу осіб, які на території одного з підприємств м. Маріуполя здійснювали незаконне виготовлення, зберігання та збут паливно-мастильних матеріалів.

Згідно із протоколом випробувань Науково-дослідної лабораторії експертиз указані нафтопродукти не відповідають вимогам ДСТУ.

Всього за результатами проведених обшуків на підпільному виробництві, у місцях зберігання та реалізації фальсифікованих паливно-мастильних матеріалів вилучено близько 45 тонн нафтопродуктів на загальну суму понад 1 млн гривень.

Необхідно звернути увагу й на ті кримінальні провадження, в яких фігурантами справ є самі працівники структурних підрозділів ГУ ДФС в Донецькій області. В суді перебувають п'ять кримінальних проваджень щодо 9 податківців та ще одне провадження знаходиться на стадії досудового розслідування. Наприклад, 5 квітня 2017 року до Жовтневого районного суду м. Маріуполя спрямовано обвинувальний акт стосовно чотирьох членів організованої злочинної групи, до складу якої входив і заступник начальника оперативного управління Маріупольського ОДПІ ГУ ДФС у Донецькій області, обвинувачених у створенні «конвертаційного центру» і нанесенні збитків на суму 3,5 млн грн (ч. 3 ст. 28, ч. 3 ст. 27, ч. 2 ст. 205, ч. 2 ст. 209, ч. 4 ст. 358, ч. 2 ст. 364 КК України).

Прокуратура Донецької області продовжуватиме працювати на всіх напрямках задля забезпечення законності на території області.

ЗУСИЛЛЯ СТОЛИЧНОЇ ПРОКУРАТУРИ СПРЯМОВАНІ НА РЕАЛЬНЕ ВІДШКОДУВАННЯ В БЮДЖЕТ ЗБИТКІВ, ЗАВДАНИХ ЗЛОЧИНАМИ В ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ

Анатолій Корж
заступник прокурора
міста Києва,
старший радник юстиції

Ірина Суховетрук
начальник відділу
нагляду за додержанням законів
органами фіскальної служби
Прокуратури міста Києва,
радник юстиції

Прокуратура міста Києва спрямувала зусилля слідчих Головного управління ДФС міста Києва на реальне поповнення бюджету України шляхом забезпечення відшкодування завданих злочинами збитків та невідворотного притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності.

Так, упродовж 6 місяців 2017 року під процесуальним керівництвом столичної прокуратури слідчими підрозділами Головного управління ДФС у місті Києві у завершених кримінальних провадженнях відшкодовано понад 112 млн грн (за 12 місяців 2016 року – 111 млн грн), що становить майже третину загальнодержавного показника. В межах указаних проваджень з метою забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальними правопорушеннями, накладено арешт на суму понад 93 млн гривень.

До суду з обвинувальним актом скеровано 145 кримінальних проваджень. Широко застосовується інститут укладання угод: 85 – про визнання винуватості, 74 – з клопотаннями про звільнення від кримінальної відповідальності.

Цьогоріч на 20% збільшено кількість направлених до суду кримінальних проваджень, у тому числі майже на третину щодо тяжких та особливо тяжких злочинів, за фактами умисного ухилення від сплати податків в особливо великих розмірах (ч. 3 ст. 212 КК України).

Зазначимо, що під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері оподаткування процесуальними керівниками були виявлені корупційні діяння посадових осіб, у тому числі пов'язані з розкраданням державних коштів у великих та особливо великих

розмірах (ч.ч. 4, 5 ст. 191 КК України).

Також скеровано до суду кримінальне провадження щодо вчинення злочину, передбаченого ч. 3 ст. 209 КК України, тобто легалізація коштів, отриманих злочинним шляхом, у складі організованої групи.

Спрямовано до суду актуальні провадження про корупційні злочини та злочини, вчинені у бюджетній сфері. Зокрема, стосовно гендиректора комунального підприємства «Кіровгеологія» за ч. 5 ст. 191, ч. 1 ст. 366 КК України за фактами розтрата бюджетних коштів на суму 19,5 млн грн, директора приватного товариства за ч. 4 ст. 191 КК України, який розтратив бюджетні кошти, призначені для капітального ремонту житлового будинку та приміщень комунального підприємства «Консультативно-діагностичний центр дитячий» на суму 300 тис. грн; керівника благодійної організації за ч. 5 ст. 191 КК України за фактами розтрата майна (автомобілів, призначених на потреби сил АТО, тощо) на загальну суму близько 1,7 млн гривень.

Варто зазначити, що вперше за останні 5 років по місту Києву слідчими ДФС України розкрито злочин у сфері земельних відносин та направлено до суду обвинувальний акт стосовно адвоката за ч. 1 ст. 212, ч. 1 ст. 366 КК України, який не сплатив орендної плати за землю на суму понад 1 млн гривень.

Ще одного адвоката, який за час роботи директором підприємства документально оформлював господарські операції із фіктивними підприємствами, викрито в ухиленні від сплати податків на суму 2,8 млн грн. На підставі зібраних достатніх доказів прокурор міста Києва повідомив адвокату про підозру за ч. 3 ст. 212 КК України. На майно підозрюваного накладено арешт. Крім того, заявле-

но цивільний позов на суму завданих матеріальних збитків, який наразі перебуває на розгляді суду.

Прокуратурою міста Києва двічі повідомлено одну й ту саму особу у вчиненні аналогічних злочинів, пов'язаних з умисною несплатою податків. Так, громадянин, перебуваючи на посадах директора та бухгалтера різних підприємств, **ухилився від сплати податків на суму 3,1 млн грн.** Кримінальне провадження стосовно цього правопорушення вже перебуває на стадії судового розгляду. В іншому кримінальному провадженні зазначена особа ухилилася від сплати податків на суму 3,4 млн грн, заниживши податкові зобов'язання перед державою шляхом відображення фінансово-господарських взаємовідносин з фіктивними підприємствами. Особливо цинічним є той факт, що **зловмисник вирішив збагатитися на потребах підрозділів Збройних Сил України** – закупівлі товарів (тканин, фурнітури) та послуг із пошиття військової форми. Підозрюваному повідомлено про завершення досу-

дового розслідування, наразі триває процес ознайомлення з матеріалами кримінального провадження.

Сьогодні столичною прокуратурою також здійснюється процесуальне керівництво у кримінальному провадженні, у ході якого спільно із СУ ФР ДФС в місті Києві вдалося попередити **незаконний експорт сільськогосподарської продукції на суму понад 76,6 млн грн.** Указаний товар вилучено, арештовано та з відповідною ухвалою суду направлено до Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів для стягнення в дохід держави шляхом реалізації.

Незважаючи на наявні досягнення та позитивні тенденції, зупинятися на досягнутому ні прокуратура міста Києва, ні слідчі підрозділи фіскальної служби столиці не мають наміру, оскільки лише системна та активна боротьба зі злочинами у сфері оподаткування є запорукою ефективного розвитку економіки країни.

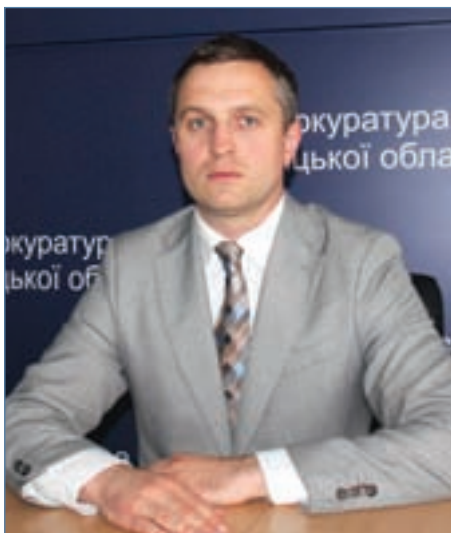
НОВІ ВИДАННЯ

Вийшов друком третій у поточному році номер журналу «Вісник Національної академії прокуратури України»

У Національній академії прокуратури України підготовлено та віддруковано наукове фахове видання «Вісник Національної академії прокуратури України» № 3(49)'2017. У номері висвітлюються, зокрема, питання прокурорської діяльності, воєнної (військової) безпеки України, протидії та запобігання корупції, державної служби, різних аспектів матеріального та процесуального права.

ПРІОРИТЕТОМ У РОБОТІ ПРОКУРОРІВ І ПІДРОЗДІЛІВ ДФС Є БОРОТЬБА ІЗ ПОРУШЕННЯМ ВСТАНОВЛЕНОГО ЗАКОНОДАВСТВОМ ПОРЯДКУ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ

Антон Ковальський

начальник управління
нагляду у кримінальному
провадженні
Прокуратури Вінницької області

В умовах сьогодення забезпечення нормального функціонування бюджетної та податкової систем в Україні є запорукою міцності державних органів та соціальної сфери.

У зв'язку з цим ключове завдання прокуратури полягає у координації роботи усіх правоохоронних органів області та постійному контролю за додержанням податкового законодавства.

Одним із основних напрямів діяльності підрозділів Державної фіскальної служби України є боротьба із порушенням встановленого законодавством порядку виробництва та реалізації підакцизних товарів, яке призводить до скорочення надходжень до бюджету (через систему оподаткування) належних грошових сум від легального обігу алкогольних напоїв, тютюнових виробів та інших

підакцизних товарів і, таким чином, заподіює шкоду економічним інтересам держави.

Завданням у боротьбі з порушенням встановленого законодавством порядку виробництва та реалізації підакцизних товарів, окрім ліквідації основних організованих злочинних формувань і відшкодування збитків від їх діяльності, є також усунення причин і умов, що сприяють формуванню злочинних груп, які займаються виготовленням недоброякісної алкогольної продукції та реалізують її на всій території країни.

На жаль, чимало громадян у нашій державі схильні до алкоголю. В умовах складного соціально-економічного становища люди намагаються відсторонитися від своїх проблем вживанням міцних напоїв, які за браком коштів не завжди купуються якісні.

Варто нагадати, що у вересні 2016 року широкого суспільного резонансу в державі набули численні випадки отруєння та загибелі громадян унаслідок вживання незаконно виготовлених алкогольних напоїв.

Наявність попиту спонукає злочинців до виготовлення та розповсюдження алкогольної продукції. Вона виробляється із недоброякісних складових та в жахливих умовах, що створює загрозу для життя потенційних споживачів.

З огляду на викладене особливо гостро постає питання боротьби із незаконним виготовленням, зберіганням, збутом або транспортуванням із метою збуту підакцизних товарів, за що у ст. 204 КК України встановлено кримінальну відповідальність.

Аналізуючи ст. 204 КК України, слід зазначити, що об'єктом злочину є запровадження з метою захисту економічних інтересів держави порядок виробництва й обігу підакцизних товарів. Додатковим факультативним об'єктом виступає життя і

здоров'я людей як споживачів недоброякісної підакцизної продукції. Предметом злочину є: 1) алкогольні напої; 2) тютюнові вироби; 3) інші підакцизні товари. Самогон та інші міцні спиртні напої домашнього вироблення (чача, арака тощо) не визнаються предметом цього злочину, їх виготовлення (відокремлення перегонкою чи інший спосіб) або зберігання з метою збуту, а також придбання, що не переслідує мету продажу, розглядаються як адміністративні правопорушення (ст.ст. 176, 177 КУпАП). Законодавство дозволяє громадянам в домашніх умовах для власного споживання виготовляти виноградні та плодово-ягідні вина, наливки та настоянки.

У поточному році завдяки узгодженим діям працівників відділу нагляду за додержанням законів органами фіскальної служби прокуратури Вінницької області та співробітників фіскальної служби Головного управління ДФС у Вінницькій області викрито та задокументовано діяльність осіб, які на території Могилів-Подільського району області займалися виготовленням та збутом підакцизних товарів, в тому числі з маркуванням горілчаних брендів всесвітньо відомих торгових марок.

Так, упродовж лютого – серпня 2016 року три особи, діючи у складі організованої групи, відкрили підпільний цех, у якому розмістили обладнання, що забезпечує масове виробництво підакцизних товарів, здійснили **незаконне виготовлення 5105 літрів алкогольних напоїв**, розливши їх в упаковки **торгових марок Finlandia, Jelzin Vodka та Absolut**.

Крім того, вказані особи незаконно використали знаки для товарів і послуг, які належать як об'єкт інтелектуальної власності потерпілому – іноземній компанії, **завдавши їй збитки у розмірі 651 604 грн**. Під час досудового розслідування у кримінальному провадженні потерпілим заявлено до підозрюваних позов на указану суму.

Наразі прокуратурою Вінницької області здійснюється процесуальне керівництво у кримінальному провадженні за ознаками злочину, передбаченого **ч. 1 ст. 204 КК України**, за фактом незаконного зберігання підакцизних товарів жителем міста Вінниці. За результатами спільно проведених обшуків у домоволодінні, гаражному приміщенні, а також автомобілях жителя міста Вінниці виявлено та **вилучено 43 пластикові бочки** (об'ємом 200 літрів

кожна), значну кількість поліетиленових пляшок зі спиртом загальним об'ємом близько 9 тис. літрів, орієнтовна ринкова вартість (зі сплатою усіх зборів) якого складає **понад 2 млн грн**. Автівки, на яких зловмисник перевозив спирт, вилучені правоохоронцями. До суду скеровано клопотання про накладення арешту на ці транспортні засоби. Процесуальний керівник у суді відстоює позицію щодо його задоволення, оскільки автомобілі підлягатимуть спецконфіскації.

Обов'язковою умовою доведення винуватості осіб є ретельне планування та проведення на високому професійному рівні обшуків приміщень, пристосованих зловмисниками для виготовлення недоброякісної алкогольної продукції. Саме від якості проведення обшуку та фіксації слідів перебування осіб у приміщенні (відбитків пальців, слідів взуття, наявності особистих речей тощо) залежить подальше доведення винуватості осіб: і тих, які виявлені під час обшуку, й інших – організаторів, які здебільшого керують процесом виробництва віддалено та через довірених осіб.

Обшук має супроводжуватися технічними засобами фото- та відеофіксації проведення слідчої дії, до нього повинні залучатися експерти, що дасть можливість при подальшому призначенні судових експертиз та розгляді справи судом мати чіткі докази придатності знарядь вчинення

злочину та причетності виявлених на місці злочину осіб.

Протоколи обшуку, огляду місця події як докази у кримінальному провадженні обов'язково мають містити детальний опис вилучених у ході проведення слідчої дії речей, зазначення їх кількості та своєчасне накладення арешту на вилучене майно, що унеможливить надалі визнання зазначених доказів недопустимими.

Особливої уваги потребує питання припинення шляхів [прихованого транспортування підакцизних товарів через державний кордон](#) в областях, які межують із Республікою Молдова.

Позитивні результати роботи на цьому напрямі можливі лише за умови узгодженої роботи правоохоронних органів області, скоординованих прокуратурою.

Так, у 2016 році за результатами спільно проведених першочергових слідчих дій [у приміщенні зерноскладу, розташованого у безпосередній близькості до державного кордону України з Республікою Молдова](#), виявлено та вилучено [229 пластикових бочок зі спиртом загальним об'ємом понад 50 тис. літрів](#) та 28 прозорих поліетиленових мішків з пластмасовими ручками, що використовуються для упаковки типу bag-in-box.

Під час проведення огляду ділянки державного кордону України встановлено місце, де незаконно переміщували виявлені підакцизні товари.

Активна робота, спрямована на припинення шляхів прихованого транспортування підакцизних товарів через державний кордон, продовжувалася: у червні поточного року за результатами проведених оглядів та обшуків неподалік кордону виявлено 4 транспортні засоби, в яких були і пусті полімерні бочки, і наповнені рідиною з характерним запахом спирту [загальним об'ємом 4400 літрів](#).

Поблизу знайдено автомобільний причіп, завантажений обладнанням, пристосованим для прихованого транспортування підакцизних товарів через державний кордон (котушка з полімерним шлангом довжиною приблизно 200 м, човен та ін.). На місці події виявлені чотири особи.

Слід зазначити, що двоє з цих осіб уже були в полі зору правоохоронців у зв'язку з причетністю до незаконного обігу підакцизних товарів. Стосовно ще одного – обвинувальний акт перебуває на розгляді в суді.

Загалом упродовж 2017 року прокурорами відділу нагляду за додержанням законів органами фіскальної служби Прокуратури Вінницької області до суду скеровано [10 кримінальних проваджень за ст. 204 КК України стосовно 13 осіб](#).

Прокуратурою Вінницької області принципово поставлено питання щодо припинення прихованого транспортування підакцизних товарів та їх незаконного виготовлення на території регіону. Робота на цьому напрямі перебуває на постійному контролі керівництва прокуратури області.

Артем Іванов:

ЗА ПІВРОКУ НА ЗАКАРПАТТІ ЛІКВІДОВАНО ДВА ПІДПІЛЬНІ ЦЕХИ З ВИРОБНИЦТВА ФАЛЬСИФІКОВАНОГО АЛКОГОЛЮ

Від початку 2017 року за матеріалами оперативного управління податкової міліції Закарпатської області внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомості щодо 26 кримінальних проваджень, 7 з яких належать до тяжких та особливо тяжких. У цих кримінальних провадженнях державі відшкодовано збитків на загальну суму майже 2 млн гривень.

Зокрема, в області ліквідовано два підпільні цехи із виробництва фальсифікованого алкоголю. Про цей факт та інші здобутки прокуратури регіону розповідає начальник відділу нагляду за додержанням законів органами фіскальної служби Прокуратури Закарпатської області Артем Іванов.

– Артеме Борисовичу, які основні результати роботи очолюваного Вами підрозділу у I півріччі цього року?

– За цей період на Закарпатті припинено 10 фактів незаконного виробництва та обігу підакцизних товарів, вилучено товарно-матеріальні цінності підакцизної групи на загальну суму понад 6,2 млн грн. Зокрема, вилучено понад 176 тис. пачок тютюнових виробів вартістю більше 4 млн грн, більш ніж 250 л спирту на суму майже 37 тис. грн, 3018 л лікєро-горілочаних виробів на 502 тис. грн та п'ять транспортних засобів вартістю близько 1,6 млн гривень.

– Наведіть конкретні приклади вашої роботи.

– У травні 2017 року на території одного з прикордонних районів Закарпаття було виявлено та вилучено 47 000 пачок тютюнових виробів без акцизних марок, підготовлених до незаконного переміщення через державний кордон України, орієнтовною вартістю понад 1 млн грн. Цю роботу прокурори провели спільно з працівниками Головного управління Державної фіскальної служби в області та оперативно-розшуковим підрозділом Західного регіонального управління Державної прикордонної служби України Мукачівського прикордонного загону.

На початку червня працівники відділу нагляду за додержанням законів органами фіскальної служби прокуратури області встановили факти виготовлення, зберігання та подальшого збуту підакцизної групи товарів на території міста Ужгорода та Ужгородського району.

Під час проведених обшуків домоволодінь та інших приміщень у місті та районі виявлено та вилучено сурогатну продукцію. Зокрема, близько 400 пляшок так званого коньяку та понад 100 пляшок горілки з акцизними марками з ознаками підроблення, майже 100 літрів спирту в бочках, пляшки, тару, каністри, етикетки, підроблені марки акцизного збору, а також обладнання для виготовлення алкогольної продукції тощо.

За вказаним фактом розслідується кримінальне провадження за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1

ст. 199, ч. 1 ст. 204 КК України (незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту незаконно виготовлених тютюнових виробів або інших підакцизних товарів).

– Як просувається розслідування резонансного викриття у березні цього року діяльності цеху з виготовлення фальсифікованої горілки у місті Стрию на Львівщині, основними каналами збуту «лівої» продукції якого були західні регіони України?

– Кримінальне провадження за цим фактом успішно розслідується. Це було, справді, резонансне затримання. Тоді оперативники одночасно провели масові обшуки як безпосередньо на виробництві «лівої» горілки, так і в організаторів алкобізнесу.

В межах кримінального провадження було затримано двох фігурантів цієї гучної справи, спільно з працівниками управління захисту економіки в області, слідчими облас-

ної поліції та спецпідрозділом КОРД проведено 25 санкціонованих обшуків, у ході яких вилучено дві тисячі ящиків «горілки», 120 тис. дол. США, 117 тис. євро та 600 тис. гривень.

Крім того, вилучено обладнання для виготовлення алкогольної продукції, понад 5 тонн спирту, підроблені марки акцизного податку України, а також «чорну» бухгалтерію.

Встановлено, що лише за одну добу такий міні-завод міг виготовити до двох тисяч ящиків алкоголю. Прибуток ділків сягнув півмільйона гривень.

У цьому кримінальному провадженні прокурор Закарпатської області Володимир Гаврилюк уже повідомив про підозру депутату однієї із сільських рад Хустщини, який, власне, і належав до числа організаторів цього масштабного виробництва та збуту фальсифікованого алкоголю на Західній Україні. Двох учасників злочинної групи було затримано саме в м. Хусті.

27 червня двом фігурантам указанного кримінального провадження судом обрано запобіжні заходи: підтримано клопотання прокуратури та призначено тримання під вартою із визначенням грошової застави у 128 тис. грн депутату сільської ради на Хустщині, іншому підозрюваному також – тримання під вартою із можливістю внесення 370 тис. грн застави.

– Зупинімося на іншому напрямі роботи відділу – викриття ухилення від сплати податків підприємствами.

– Наведу приклад: нещодавно під час розслідування діяльності одного з державних підприємств області викрито протиправну схему привласнення коштів державного підприємства, а також ухилення від сплати податків.

Це була схема привласнення коштів від реалізації продукції службовими особами державного підприємства, які за попередньою змовою, використовуючи в ланцюгу реалізації суб'єктів господарювання, що мають ознаки фіктивності, фактично здійснювали вивіз такої продукції поза обліком.

Дії вказаних осіб щодо фіктивного придбання комплектуючих для виготовлення продукції та реалізації її поза обліком призвели до ненадходження до бюджету податків на суму близько 1 млн грн. З метою запобігання незаконній діяльності під час проведених на території кількох областей обшуків виявлено та вилучено готову продукцію, необліковану сировину на суму близько 1,3 млн грн, фінансово-господарські документи, чорнові записи та інше.

За цим фактом розслідується кримінальне провадження за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 191 КК України (привласнення чи розтрата майна за попередньою змовою групою осіб, які караються обмеженням волі на строк від трьох до п'яти років або позбавленням волі на строк від трьох до восьми років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років), а також за ч. 1 ст. 212 КК України (умисне ухилення від сплати податків).

Призначено відповідні експертизи щодо можливості використання такої продукції у військовій сфері, а також проводиться перевірка фактів можливого її вивезення за кордон.

– Тобто роботи у правоохоронців на вказаному напрямі вистачає?

– Звичайно, адже перед ними стоїть завдання стосовно контролю за наповненням державного бюджету передбаченими законодавством податками та зборами. На сьогодні, зокрема, розробляється система роботи із запобігання розповсюдженню фальсифікованих алкогольних напоїв. Також варто зазначити, що досягти позитивних результатів у виконанні поставлених завдань можна лише у злагодженій співпраці усіх правоохоронних служб.

Спілкувалася Вікторія Попович,
прес-секретар Прокуратури
Закарпатської області

ПРОКУРАТУРА ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗАБЕЗПЕЧУЄ НАГЛЯД ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНІВ ОРГАНАМИ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ОБЛАСТІ

Відділом нагляду за дотриманням законів органами фінансової служби Прокуратури Житомирської області вживаються організаційно-практичні заходи, спрямовані на посилення боротьби зі злочинністю у сфері оподаткування та незаконного обігу підакцизних товарів, що дало змогу досягти позитивних результатів у виявленні злочинів зазначеної категорії.

Прокуратура області забезпечила процесуальне керівництво у 72 кримінальних провадженнях, 58% яких пов'язані з ухиленням від сплати податків.

Закінчено досудове розслідування у 20 кримінальних провадженнях. З обвинувальними актами до суду скеровано десять, два – з клопотаннями про звільнення від кримінальної відповідальності, три провадження – з угодами про визнання винуватості.

Із направлених до суду проваджень три стосуються злочинів, вчинених у сфері оподаткування, зокрема одне – про тяжкий злочин.

З початку року відшкодовано 2181 тис. грн, що становить 100% суми встановлених збитків.

Також у поточному році викрито та припинено діяльність конвертаційного центру. Під час досудового розслідування кримінальних проваджень за фактом ухилення від сплати податків в особливо великих розмірах службовими особами одного із підприємств області за ознаками злочину, передбаченого ч. 3 ст. 212 КК України, 20 квітня 2017 року на території Житомирської та Дніпропетровської областей проведено 16 результативних обшуків за адресами проживання учасників, у офісних приміщеннях конвертаційного центру, автомобілях. За результатами обшуків вилучено понад 110 печаток фіктивних підприємств, факсиміле, комп'ютерну техніку, бухгалтерську та чорнову документацію.

У кримінальному провадженні накладено арешти на банківські рахунки фіктивних підприємств. Наразі досудове розслідування триває.

Людмила Палій

начальник відділу нагляду за дотриманням законів органами фінансової служби управління нагляду у кримінальному провадженні Прокуратури Житомирської області, радник юстиції

Прокуратура області скоординувала дії у боротьбі правоохоронних органів із незаконними виробництвом та обігом підакцизних товарів, які завдають значних матеріальних збитків державі та шкоди життю та здоров'ю населення.

Цьогоріч органи податкової міліції області виявили 7 злочинів такої категорії, три з-поміж них стосуються незаконного виготовлення підакцизної продукції шляхом відкриття підпільних цехів або з використанням обладнання, що забезпечує масове виробництво таких товарів.

Зокрема, за процесуального керівництва прокуратури області припинено діяльність підпільного цеху із незаконного виготовлення алкогольних напоїв, що становлять загрозу для життя та здоров'я людей, вилучено 26 469 літрів готової продукції, спеціальне обладнання та компоненти для їх виробництва.

Кримінальне провадження стосовно двох осіб, причетних до такої

злочинної діяльності, наразі готується для направлення до суду з обвинувальним актом.

Прокурори відділу нагляду за додержанням законів органами фіскальної служби Прокуратури Житомирської області зосередили увагу на викритті фактів протиправної діяльності суб'єктів господарської діяльності у важливій для області галузі лісових ресурсів.

Так, з початку року викрито злочинну діяльність підприємства, яке ухилилося від сплати податків в особливо великих розмірах у сфері обігу лісових ресурсів, у тому числі пов'язаних із незаконним експортом лісoproдукції за кордон.

На сьогодні за процесуального керівництва прокуратури області у кримінальному провадженні за ч. 3 ст. 212 КК України триває досудове розслідування.

Прокурори відділу нагляду за додержанням законів органами фіскальної служби Прокуратури Житомирської області й надалі вживатимуть усі передбачені законом заходи для забезпечення ефективного розслідування та викриття злочинів на пріоритетних напрямках роботи.

НОВІ ВИДАННЯ

У Національній академії прокуратури України підготовлено науково-практичний посібник «Настільна книга військового прокурора», що увійшов до серії «Захисник Вітчизни. Бібліотека військового прокурора»

У посібнику розглянуто питання діяльності військової прокуратури із забезпечення воєнної безпеки України в сучасних умовах.

Зосереджено увагу на особливостях реалізації прокурорами і слідчими військових прокуратур у межах компетенції конституційних функцій, зокрема з організації і процесуального керівництва досудовим розслідуванням, підтримання публічного обвинувачення, представництва ними інтересів громадян і держави у суді, нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Висвітлено підстави та порядок відповідальності військовослужбовців за військові кримінальні, адміністративні і дисциплінарні правопорушення; за спричинення майнової шкоди державі, а також питання, пов'язані з дотриманням норм міжнародного гуманітарного права.

Інформація прес-служб регіональних прокуратур про боротьбу із злочинністю у сфері оподаткування та незаконним обігом підакцизних товарів

СПІЛЬНА РОБОТА ПРОКУРАТУРИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ОРГАНІВ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ

Пріоритетним напрямком роботи прокуратури та фіскальної служби є забезпечення відшкодування завданих збитків у закінчених кримінальних провадженнях та наповнення державного бюджету. Так, за закінченими кримінальними провадженнями у 2017 році відшкодовано майже 90 відсотків збитків на суму близько **45 млн гривень**.

Так, прокуратура області здійснювала процесуальне керівництво у кримінальному провадженні, зареєстрованому на підставі оперативних матеріалів фіскальної служби за фактом ухилення від сплати 3,8 млн грн податків службовими особами підприємства – виробника сільськогосподарської продукції на Одещині (ч. 3 ст. 212 КК України).

На теперішній час ці кошти суб'єктом господарювання перераховано до бюджету та відшкодовано шкоду, завдану державі їх несвоєчасною сплатою.

Слід зазначити, що вперше за багато років правоохоронними органами Одеської області забезпечено рекордне **відшкодування збитків на загальну суму понад 31 млн грн** у кримінальному провадженні стосовно службової особи підприємства транспортної галузі.

З метою захисту економічних інтересів держави від злочинних посягань у сфері оподаткування та незаконного обігу підакцизних товарів прокуратурою Одеської області упродовж 2016–2017 років вжито заходи, спрямовані на посилення прокурорського нагляду за дотриманням законів органами податкової міліції.

Загалом у поточному році прокуратура спільно з фіскальними органами скерувала до суду п'ять обвинувальних актів у кримінальних провадженнях вказаної категорії.

Зокрема, направлено до суду обвинувальний акт щодо трьох чоловіків, які обґрунтовано підозрюються у **масовому незаконному виготовленні** алкогольних напоїв у обладнаному підпільному цеху під виглядом **горілки та коньяку відомих світових брендів Boris Jelzin, Absolut, Finlandia, Grey Goose, Courvoisier** загальним обсягом **понад 11,5 тонн**. Судовий розгляд обвинувального акта триває.

У полі зору одеських правоохоронців, скоординованих прокуратурою області, перебуває також питання протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Наприклад, досягло завершальної стадії розслідування у **кримінальному провадженні стосовно службовців групи підприємств**, які займаються **ремонт та будівництвом доріг**. У березні 2017 року вказаним особам повідомлено про підозру у легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, ухиленні від сплати податків тощо. Загальна сума неспланих цими фірмами обов'язкових платежів до бюджету становить **18 млн гривень**.

За інформацією начальника відділу нагляду за додержанням законів органами фіскальної служби Прокуратури Полтавської області Сергія Остапенка, прокурори цього відділу постійно вживають заходи, спрямовані на покращення стану викриття та розслідування злочинів, пов'язаних із недотриманням податкового законодавства.

Упродовж 2017 року процесуальні керівники підготували та направили до судів 241 клопотання про застосування заходів забезпечення провадження у виді тимчасового доступу до речей, документів та арешту майна, 191 клопотання про проведення обшуків. Усі обшуки здійснювали безпосередньо процесуальні прокурори, оскільки на сьогодні нормативно-правовими актами не врегульовано правовий статус податкової міліції через так звану технічну помилку, пов'язану із розбіжностями в набранні чинності окремими положеннями Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні» від 21 грудня 2016 року № 1797-VIII, якими з Податкового кодексу України фактично виключено розділ XVIII² «Податкова міліція».

З метою забезпечення збору належних доказів у кримінальних провадженнях процесуальні керівники підготували та взяли участь у розгляді судами 91 клопотання про проведення негласних слідчих (розшукових дій), 87 з яких задоволені судами, що становить 96%.

Сергій Остапенко наводить конкретні приклади роботи.

Завдяки спланованим оперативно-розшуковим заходам припинена діяльність організованої злочинної групи (ОЗГ), що полягала у придбанні суб'єктами підприємницької діяльності (юридичними особами) з метою прикриття незаконного формування податкового кредиту та одержанні готівки. За результати судового розгляду обвинувального акта три учасники ОЗГ за ч. 3 ст. 28, ч. 2 ст. 205 КК України притягнуті до відповідальності.

На сьогодні за процесуального керівництва прокуратури органи фіскальної служби області задокументували та розслідують факти незаконної діяльності трьох конвертаційних центрів, у тому числі таких,

що діяли в агропромисловому та паливно-енергетичному комплексах.

Сергій Остапенко:

У червні цього року працівники прокуратури Полтавщини спільно зі співробітниками обласного Управління Служби безпеки України та Головного управління Державної фіскальної служби України у Полтавській області викрили групу з 4 осіб, які виїхали з території проведення антитерористичної операції й організували діяльність конвертаційного центру. Зазначені громадяни підозрюються в тому, що упродовж 2015–2017 років надавали послуги зі штучного формування податкового кредиту з ПДВ та валових витрат з податку на прибуток підприємствам реального сектора економіки та незаконної конвертації безготівкових коштів у готівку, використовуючи при цьому створену транзитно-конвертаційну групу підприємств. Загальний обсяг незаконно «проконвертованих» коштів становить понад 44 млн грн. Ймовірні втрати державного бюджету – майже 7,5 млн гривень.

Під час проведення досудового розслідування за ч. 5 ст. 27, ч. 3 ст. 191, ч. 3 ст. 212 КК України правоохоронці провели два десятки обшуків в офісах, виробничих приміщеннях, автомобілях, за місцем проживання осіб, вилучивши печатки, банківські картки, чекові книжки, бухгалтерські та інші документи, а також комп'ютерну техніку, мобільні телефони. Окрім цього, на 61 розрахунковий рахунок у 16 банківських установах накладені арешти. Досудове розслідування триває.

Також спільними заходами прокуратури, податкової міліції та оперативними працівниками управління захисту економіки в області припинена корупційна схема ухилення від сплати податків, митних платежів, яка здійснювалася через подання завідомо неправдивих відомостей до Міністерства соціальної політики України та митних органів Державної фіскальної служби України про визнання імпортованих товарів гуманітарною допомогою та їх подальший збут. З урахуванням обсягу ввезених на територію України товарів – начебто гуманітарної допомоги – та їх реалізації протягом 2015–2016 років загальна сума ухилення від сплати податків склала понад 3,5 млн грн. Окрім цього, попереджено подальше незаконне митне оформлення 60 тонн товарів вартістю понад 2,5 млн грн. Хоча точна сума спричинених державі збитків ще буде встановлена.

Окрім того, за належного процесуального керівництва викритий підпільний цех, що забезпечував виробництво та технологічну переробку незаконно виготовлених алкогольних напоїв у місті Лубнах, які надалі реалізовувались жителям області.

У місті Кременчуку припинена робота підприємства, що надавало населенню телекомунікаційні послуги.

Сергій Остапенко:

Досудовим розслідуванням встановлено, що директор цього підприємства у 2013–2015 роках, приховуючи реальну виручку від впровадженої діяльності, занижив об'єкт оподаткування, внаслідок чого не сплатив 9,5 млн грн податків. На цю суму прокурором заявлено цивільний позов. Керівник підприємства обвинувачений за ч. 3 ст. 212, ч. 1 ст. 366 КК України. Триває судовий розгляд. Загалом за результатами роботи на вказаному напрямі впродовж 2017 року направлено до судів для розгляду по суті 13 обвинувальних актів та 2 клопотання про звільнення осіб від кримінальної відповідальності у зв'язку з поверненням до бюджету завданих збитків.

ЗА НАЛЕЖНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КЕРІВНИЦТВА ПРОКУРАТУРИ СУМЩИНИ ЗАБЕЗПЕЧЕНО СТОВІДСОТКОВЕ ВІДШКОДУВАННЯ ЗАВДАНИХ ЗБИТКІВ

«Як говорив американський державний діяч, один із авторів Декларації незалежності США та Конституції Бенджамін Франклін, у житті неминучі дві речі – смерть і податки. Таке твердження важко спростувати», – зазначає начальник відділу нагляду за додержанням законів органами фіскальної служби Прокуратури Сумської області Віталій Довгаль та додає, що на Сумщині підприємці, які ухиляються від сплати податків, на власному досвіді переконуються в неминучості виплати обов'язкових платежів, передбачених законодавством.

За належного процесуального керівництва прокуратури Сумської області слідчими органів фіскальної служби області до суду спрямовано **9 кримінальних проваджень**, з яких 8 – з обвинувальними актами, та одне провадження направлено до суду для звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку із добровільною сплатою сум податкових зобов'язань.

У закінчених кримінальних провадженнях **забезпечено стовідсоткове відшкодування збитків** – із встановлених майже **700 тис. грн** усі відшкодовані.

Наразі слідчими Головного управління Державної фіскальної служби в області під процесуальним керівництвом регіональної прокуратури здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні за фактом **ухилення від сплати податку на прибуток** у загальній сумі майже **4 млн грн**, **внесення недостовірних відомостей щодо походження деревини** до документів, необхідних для отримання сертифікатів про походження лісоматеріалів, **та виготовлених з них пиломатеріалів для здійснення експортних операцій** службовими особами підприємств, підконтрольних одній особі.

Завдяки проведеним обшукам виявлено печатки підконтрольних підприємств та фізичних осіб – підприємців, бухгалтерська документація, готівкові кошти, а також вилучено понад 160 куб. м пиломатеріалів, переважно твердих порід деревини, яка планувалась на експорт до Туреччини. На всі вилучені речі, готівкові кошти, документи слідчими суддями накладено арешт.

Окрім того, повідомлено про підозру керівнику товариства з обмеженою відповідальністю, який під час здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства з метою штучного завищення податкового кредиту використовував підроблені документи щодо придбання товарно-матеріальних цінностей у контрагентів, однак фактично товари придбані не були. Зазначені дії підприємця, згідно з висновком експертизи, призвели до **заниження податку на додану вартість** на загальну суму близько **800 тис. гривень**.

Дії підозрюваного кваліфіковано за **ч. 1 ст. 212** (умисне ухилення від сплати податків), **ч. 1 ст. 366** (службове підроблення) та **ч. 4 ст. 358** (використання завідомо підробленого документа) КК України. Незважаючи на цей факт, підозрюваний продовжив свою злочинну діяльність, зокрема формував кредит за рахунок безтоварних операцій, що призвело до зниження податку. Прокуратурою спільно з фіскальною службою проведено санкціонований обшук в офісі вказаного підприємства, під час якого вилучено близько 200 тис. грн готівкових коштів, печатки різних

підприємств і державних органів і документацію, яка свідчить про протиправну діяльність керівника товариства.

Також повідомлено про підозру одного із керівників підприємства – надавача житлово-комунальних послуг у місті Сумах, у **підробці документів та ухиленні від сплати податків**, що призвело до фактичного **ненадходження до бюджету 1,6 млн грн.** Під час досудового розслідування вказана сума в повному обсязі відшкодована до бюджету, а також сплачено **штрафні санкції** у сумі майже **400 тис. грн.** Підозрюваному інкриміновано вчинення злочину за **ч. 1 ст. 212 та ч. 1 ст. 366 КК України.**

Вжито низку скоординованих заходів, спрямованих на протидію **незаконному обігу підакцизних товарів**, унаслідок чого виявлено факти протиправної діяльності та великі партії незаконно виготовленої продукції.

Так, розслідується кримінальне провадження за ознаками складу кримінального правопорушення, передбаченого **ч. 1 ст. 204 КК України**, за фактом **транспортування з метою збуту незаконно виготовлених підакцизних товарів** (тютюнових виробів) без марок акцизного податку у загальній кількості **350 тис. пачок.**

Крім цього, за наслідками проведених у березні поточного року низки обшуків у приватному домоволодінні, автомобілі, продовольчих магазинах Конотопського району виявлено горілку різних найменувань, марковану марками акцизного податку з ознаками підробки. Виявлено та вилучено понад **16 тис. пляшок різної місткості** орієнтовною вартістю **1,2 млн грн.** Стосовно винної особи судом за **ч. 1 ст. 204 КК України** постановлено обвинувальний вирок та застосована реальна міра покарання.

Прокуратурою Сумської області здійснюється процесуальне керівництво у кримінальному провадженні, розпочатому слідчим управлінням фінансових розслідувань Головного

управління Державної фіскальної служби у Сумській області за **ч.ч. 2, 3 ст. 204 КК України** (незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів).

Водночас завдяки скоординованим заходам прокуратури та фіскальної служби **припинено роботу низки підпільних цехів із виготовлення фальсифікованих горілчаних виробів.** Зокрема, в червні поточного року викрито складське приміщення, в якому виявлено та вилучено близько **4,6 тис. літрів готової горілчаної продукції та спирту**, обладнання для виготовлення та розливу фальсифікованих горілчаних виробів.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВЗАЄМОДІЮ ПРОКУРАТУРИ ТА ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Завдяки вжитим прокуратурою Івано-Франківської області заходам досягнуто певних позитивних результатів в діяльності оперативного та слідчого підрозділів Головного управління ДФС в області.

Так, незважаючи на проблемні питання статусу органів податкової міліції, зменшення кадрового потенціалу, на пріоритетних напрямках вдалося покращити результативність роботи.

Працівники відділу нагляду за додержанням законів органами фіскальної служби Прокуратури Івано-Франківської області забезпечили процесуальне керівництво в 74 кримінальних провадженнях. Водночас зусилля досудового розслідування спрямовувалися на завершення актуальних проваджень у сфері оподаткування, фіктивного підприємництва та легалізації доходів.

До суду з обвинувальними актами направлено 11 кримінальних проваджень, у тому числі 4 – про тяжкі злочини.

Зокрема, до суду скеровано два обвинувальні акти за фактами створення та придбання юридичних осіб з метою прикриття незаконної діяльності, один – за фактом легалізації групою осіб злочинно здобутих коштів на суму майже 5 млн гривень.

У взаємодії з відділом нагляду за додержанням законів органами, які ведуть боротьбу з організованою злочинністю, завершено досудове розслідування стосовно чотирьох осіб, які в складі організованої групи протягом 2015–2016 років вчинили низку злочинів у сфері господарської діяльності, забезпечивши незаконну роботу так званого конвертаційного центру. На цей час обвинувальний акт розглядається Калуським міськрайонним судом області.

Крім того, у травні задокументовано та припинено протиправну діяльність кількох осіб, які, створивши декілька фіктивних підприємств, займалися мінімізацією податків для реальних суб'єктів господарювання та переводили безготівкові кошти в готівку. Незаконна діяльність цих осіб полягала в оформленні недійсних документів, що давало можливість чинним підприємствам ухилятися від сплати податків, конвертувати безготівкові кошти в готівку, сума яких за час діяльності «центру» перевищила 20 млн грн. Наразі досудове розслідування в кримінальному провадженні за ч. 2 ст. 205, ч. 3 ст. 212 КК України триває.

Варто також зазначити, що завдяки злагодженій взаємодії прокурорів, слідчих та юридичного управління Головного управління ДФС в Івано-Франківській області забезпечено відшкодування 5,5 млн грн податків та сплату штрафних санкцій.

Зокрема, у січні – лютому цього року одним із підприємств повернуто до бюджету разом зі штрафними санкціями 3,9 млн грн податку на прибуток, який був мінімізований шляхом використання завідомо підроблених документів про придбання шкiрсиловини у фіктивних суб'єктів господарювання.

З постановленням судових рішень розглянуто 10 кримінальних проваджень, які в апеляційному порядку не скасовувались.

Так, у червні судом призначено 51 тис. грн штрафу фізичній особі – підприємцю, яка з метою збуту придбала понад 70 тис. пляшок алкоголю різних торгових марок та планувала їх збуту, використовуючи підроблені марки акцизного податку.

ПРОКУРАТУРА ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗАБЕЗПЕЧИЛА ВІДШКОДУВАННЯ 60% ЗБИТКІВ ВІД КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ ЗА ПІДСЛІДНІСТЮ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ

За I півріччя 2017 року прокуратура Харківської області направила до суду 17 обвинувальних актів за фактами незаконного виготовлення, зберігання та збуту піддакцизних товарів; фіктивного підприємництва; підроблення документів, які подаються для проведення реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців; ухилення від сплати податків; незаконного виробництва, виготовлення, придбання перевезення та зберігання з метою збуту та збуту отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів (ст.ст. 204, 205, 205-1, 212, 321 КК України).

У закінчених кримінальних провадженнях встановлено збитків на загальну суму більше 10,3 млн грн, з яких у ході слідства відшкодовано понад 6,1 млн грн (60%). Накладено арешт на майно загальною вартістю понад 1,3 млн грн, пред'явлено до суду позови на суму більше 4,3 млн гривень.

Так, у лютому поточного року направлено до суду обвинувальний акт за фактом ухилення від сплати податків (ч. 2 ст. 212 КК України) стосовно голови ліквідаційної комісії підприємства, який умисно ухилився від сплати до бюджету податкових зобов'язань з податку на додану вартість в сумі понад 2,2 млн гривень.

У червні затверджено обвинувальний акт за ч. 1 ст. 212 КК України стосовно громадянки України, яка незаконно та умисно скористалась податковою пільгою, передбаченою для громадян-нерезидентів. При ввезенні на територію України в режимі «тимчасове ввезення» двох транспортних засобів вона не сплатила митні платежі на загальну суму майже 1,3 млн гривень.

Також у червні прокуратура передала до суду обвинувальний акт щодо незаконного виготовлення піддакцизних товарів (ч. 2 ст. 204 КК України) стосовно організатора підпільного виробництва алкоголю з використанням обладнання, що забезпечує масове виробництво таких товарів, які незаконно розповсюджувались ним через мережу закладів міста Харкова та області.

Судовий розгляд у вказаних кримінальних провадженнях триває.

Продовжується робота із викриття інших аналогічних злочинів.

У березні поточного року прокуратура Харківської області спільно з податківцями-міліціонерами і співробітниками Східного регіонального управління Державної прикордонної служби викрили схему незаконного перевезення товарів через державний кордон з Російською Федерацією і перекрили канал контрабандної поставки.

Зловмисників викрили «на гарячому» на одному із митних постів. Кур'єри намагалися перевезти машиною до Росії 14 пакунків жіночого одягу вартістю 270 тис. грн. Крім того, з автомобіля вилучили понад 800 тис. російських рублів та майже 14 тис. гривень.

Встановлено, що 32-річний громадянин Російської Федерації спільно з 34-річним харків'янином, щоб ухилитися від сплати податків, організували схему незаконного перевезення товарів через кордон з порушенням митних правил. Зловмисники залучили до свого незаконного бізнесу кур'єрів, які безпосередньо і перетинали кордон.

Клієнтами контрабандистів були в основному інтернет-магазини та громадяни Російської Федерації, які замовляли українські то-

вари через Інтернет. Замовлені речі з усієї України поштою направлялися до міста Харкова, де пакувалися в орендованих гаражних приміщеннях. Потім передавалися кур'єрам.

За попередніми даними, за перевезення одного кілограма такої посилки організатор контрабанди отримував на банківську картку близько 100 грн. Попередні підрахунки свідчать про те, що контрабандисти ухилилися від сплати податків на суму близько 5,5 млн гривень.

Кримінальне провадження розпочато за ч. 3 ст. 212 КК України (ухилення від сплати податків, зборів).

Під час обшуків в орендованих приміщеннях, де формувалися посилки, та в автомобілі одного із фігурантів справи виявлено та вилучено чорнові записи «бізнесменів», банківські картки, автомобіль та товар для контрабанди на загальну суму 1,1 млн грн. Крім того, виявлено та вилучено майже 24 тис. гривень.

Наразі досудове розслідування триває.

У травні поточного року викрито підпільний цех із виготовлення фальсифікованого алкоголю, який потім реалізовувався під відомими брендами. Прокуратура Харківської області спільно з управлінням захисту економіки Департаменту захисту економіки Національної поліції України в області викрили 47-річного мешканця міста Чугуєва, який створив у своєму домоволодінні ціле виробництво. Під час обшуку в гаражі виявлено та вилучено більше 3 тонн спирту, близько півтонни «готової продукції», фасованої в tetra-pak та пляшки, понад 1 тис. упаковок з назвами та логотипами брендів відомих виробників горілки та коньяку, а також обладнання, яке використовувалося в незаконній діяльності. Кримінальне провадження розпочато за фактом шахрайства (ч. 1 ст. 190 КК України).

Досудове розслідування триває.

Ще одне гучне викриття відбулося у липні поточного року. Прокура-

тура Харківської області спільно з Головним управлінням Державної фіскальної служби в області в межах розслідування кримінального провадження за фактом незаконного виготовлення, зберігання, збуту та транспортування підакцизних товарів (ч. 1 ст. 204 КК України) виявили підпільний цех із виготовлення бензину та дизельного палива та мережу збуту нафтопродуктів.

Згідно з офіційними даними товариство з обмеженою відповідальні-

стю зареєструвало свою діяльність як «відновлення відсортованих відходів». Однак під час обшуків, проведених на підприємстві за санкцією суду, виявлено та вилучено обладнання для зберігання та переробки нафтопродуктів і близько 15 тонн нафтопродуктів.

За попередніми даними слідства, службові особи ТОВ здійснювали незаконне зберігання та виготовлення паливно-мастильних матеріалів. Надалі, уникаючи відображення в бухгалтерському та податковому обліку підприємства, без відповідних дозвільних документів нафтопродукти реалізовувалися фізичним і юридичним особам на території Золочівського та Дергачівського районів Харківської області.

Досудове розслідування триває.

ЕФЕКТИВНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ КЕРІВНИЦТВО У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ, ЩО РОЗСЛІДУЮТЬСЯ ФІСКАЛЬНОЮ СЛУЖБОЮ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ – ЗАПОРУКА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Одним із важливих напрямів діяльності прокуратури Хмельницької області є протидія злочинам у сфері господарської діяльності, зокрема тим, що пов'язані з ухиленням від сплати податків та інших обов'язкових платежів до бюджету, легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, а також правопорушенням у сфері незаконного обігу підакцизних товарів, які завдають значної шкоди економічним інтересам держави.

Галузевим відділом прокуратури області у поточному році до суду спрямовано обвинувальні акти уже у 8 кримінальних провадженнях за фактами вчинення злочинів у вказаній сфері, досудове розслідування у яких здійснювалось СУ ФР ГУ ДФС в області.

Прокуратура Хмельниччини спільно з Головним управлінням Державної фіскальної служби в області вживають заходи щодо забезпечення надходження до державного бюджету, фондів державного соціального страхування податків та загальнообов'язкових платежів, а також притягнення неплатників до визначеної законом відповідальності.

До прикладу, прокуратурою Хмельницької області до суду направлено обвинувальний акт у кримінальному провадженні за фактом ухилення від сплати податків у сумі понад 13 млн грн, що призвело до фактичного ненадходження до бюджету коштів в особливо великих розмірах.

Під час розслідування встановлено, що керівник одного з приватних підприємств області у 2015 році, здійснюючи продаж сільськогосподарської продукції під виглядом власновирощеної, неправомірно скористався пільгами щодо оподаткування діяльності у сфері сільського господарства, а також, будучи керівником іншого підприємства, облікував безтоварні операції з нібито придбання товарів, унаслідок чого ухилився від сплати податку на додану вартість на суму понад 3 млн гривень.

Крім того, упродовж 2015 року керівник зазначених суб'єктів господарювання з рахунків підконтрольних підприємств зняв грошові кошти у загальній сумі понад 45 млн грн, з яких не сплачено майже 10 млн грн податку на доходи фізичних осіб та військового збору.

З метою забезпечення відшкодування державі збитків, завданих злочинними діями службової особи підприємств, у межах розслідування кримінального провадження на грошові кошти в сумі понад 3 млн грн та майно підприємств вартістю понад 1 млн грн накладено арешт.

Окрім цього, прокуратурою області у кримінальному провадженні заявлено цивільні позови на суму понад 13 млн гривень.

Наразі обвинувальний акт за ч. 3 ст. 212 КК України (ухилення від сплати податків, що призвело до фактичного ненадходження до бюджету коштів в особливо великих розмірах) перебуває на розгляді у суді, а до підсудного застосовано запобіжний захід у вигляді застави.

Завдяки вжитим скоординованим заходам у 2017 році під час розслідування кримінальних проваджень забезпечено відшкодування до державного бюджету та спеціалізовано-

го фонду майже 3 млн грн несплачених податків та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

За процесуального керівництва галузевого відділу прокуратури області слідче управління фіскальної служби розслідувало кримінальне провадження за фактом ухилення від сплати податку на додану вартість.

Встановлено, що директор одного з аграрних підприємств області шляхом неправомірного використання пільги щодо оподаткування діяльності у сфері сільського господарства, а також проведення безтоварних операцій ухилився від сплати ПДВ у сумі понад 600 тис. гривень.

Також під час розслідування двох кримінальних проваджень за фактом ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування встановлено, що службові особи двох підприємств області, одне з яких займається видобутком корисних копалин, а інше – будівельною діяльністю, незважаючи на наявність чималих коштів на рахунках, умисно ухилились від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що призвело до ненадходження до цільового фонду коштів у загальній сумі 2,4 млн гривень.

У зв'язку з повним погашенням заборгованості та відшкодуванням шкоди, завданої їй несвоєчасною сплатою, осіб, які допустили порушення закону, судом звільнено від кримінальної відповідальності на підставі ч. 4 ст. 212 та ч. 4 ст. 212-1 КК України.

Прокуратура Хмельниччини відстоює свою позицію щодо призначення винним у вчиненні злочинів вказаної категорії справедливого покарання.

Так, судом касаційної інстанції підтримано позицію сторони державного обвинувачення та залишено в силі вирок, яким до реальної міри покарання засуджено виконувача обов'язків директора державного підприємства «Закупнянський кар'єр» за розтрату державних коштів в особливо великих розмірах.

За результатами досудового розслідування, проведеного слідчими фіскальної служби області, встановлено, що посадовець, зловживаючи своїм службовим становищем, на підставі низки фіктивних документів перерахував кільком підприємствам 588 тис. грн за нібито придбане в них майно, ремонт техніки та устаткування. Насправді такий товар не поставлявся, а ремонт здійснювався силами працівників кар'єру.

Докази, зібрані під час досудового розслідування, знайшли своє підтвердження в суді.

Завдяки активній та принциповій позиції державного обвинувача посадовця визнано винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК України (розтрата майна шляхом зловживання службовим становищем, вчинена в особливо великих розмірах). Йому призначено покарання у виді 8 років позбавлення волі з позбавленням права обіймати керівні посади строком на 3 роки та конфіскацією майна.

Засуджений уже відбуває призначене судом покарання.

Прокуратура Хмельниччини та фіскальна служба в області вживають заходи, спрямовані на викриття та припинення незаконного виготовлення підакцизних товарів, їх збуту.

Завдяки скоординованим прокуратурою області заходам та належно спланованим слідчим (розшуковим) діям працівники

фіскальної служби області у червні цього року викрили підпільний цех із незаконного виготовлення алкоголю з недоброякісної сировини.

Встановлено, що троє мешканців Хмельницької області з метою особистого збагачення вирішили відкрити підпільний цех із незаконного виготовлення фальсифікованих напоїв.

За попередньою змовою між собою вказані громадяни підшукали у місті Кам'янці-Подільському складське приміщення, яке обладнали під цех, де, використовуючи спеціальне обладнання, протягом тривалого часу виготовляли фальсифіковану алкогольну продукцію, розливу в тару beg-in-box, під виглядом коньяку та горілки «Пшенична», «Фінляндія», «Ельцин».

Надалі з використанням новітніх можливостей комунікації зловмисники реалізовували виготовлену продукцію через кур'єрські відділення служб «Нова Пошта», «Ін Тайм» та «Делівері» жителям різних регіонів України.

Відповідно до висновків експертів, вказані алкогольні напої можуть становити загрозу для життя та здоров'я людей.

Викрито правопорушників завдяки вдало спланованій та проведеній спецоперації з одночасними обшуками за місцем виготовлення продукції та проживання зловмисників.

Незважаючи на методи конспірації, під час проведення десяти санкціонованих обшуків за місцем виготовлення фальсифікованих алкогольних напоїв виявлено та вилучено понад 1,4 тис. літрів незаконно виготовленої алкогольної продукції та 3 тис. літрів спирту, понад 85 тис. грн,

спеціальне обладнання, яке використовувалось для виробництва фальсифікату, тару та упаковки.

Завдяки злагодженій роботі правоохоронців вдалося попередити введення цієї продукції в господарський обіг.

На теперішній час трьом особам повідомлено про підозру у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 28, ч.ч. 1, 2, 3 ст. 204 КК України (незаконне виготовлення, зберігання, збут та транспортування з метою збуту підакцизних товарів, вчинене за попередньою змовою групою осіб, шляхом відкриття підпільного цеху з використанням обладнання, що забезпечує масове виробництво таких товарів, з недоброякісної сировини, що становлять загрозу для життя і здоров'я людей), а також обрано запобіжні заходи у вигляді домашнього арешту.

Наразі вживаються заходи щодо встановлення усіх обставин вчиненого кримінального правопорушення.

На сьогодні уже триває судовий розгляд обвинувального акта у кримінальному провадженні за фактом діяльності підпільного цеху з неза-

конного виготовлення алкогольних напоїв на території міста Хмельницького.

Встановлено, що хмельничанин з метою виготовлення, зберігання та подальшого збуту горілки та коньяку обладнав під цех орендоване складське приміщення, де, використовуючи спеціальне обладнання, виготовляв фальсифіковану алкогольну продукцію.

Під час проведення санкціонованих обшуків на підпільному виробництві виявлено та вилучено понад 3 тис. літрів готової продукції, 700 літрів спирту, а також спеціальне обладнання, яке використовувалось для незаконного масового виготовлення алкоголю.

Працівниками фіскальної служби викрито канал постачання фальсифікованого алкоголю на територію області.

Встановлено, що водій пасажирського мікроавтобуса при здійсненні перевезень із Вінницької області систематично упродовж тривалого часу транспортував у місто Хмельницький незаконно виготовлені алкогольні напої під виглядом горілки та коньяку, які згодом збував на території одного з місцевих ринків.

Для перевезення вказаної продукції з метою конспірації «підприємець» обладнав у підлозі салону пасажирського мікроавтобуса спеціальне місце – схованку.

Під час санкціонованого обшуку, проведеного в автомобілі, виявлено та вилучено понад 200 літрів фальсифікату, в тому числі горілки, коньяку та спирту.

Громадянин, який постачав на територію Хмельниччини фальсифікований алкоголь, за вироком суду зобов'язаний сплатити до бюджету штраф у розмірі 34 тис. грн. Також у нього конфіскували незаконно виготовлені алкогольні напої.

Загалом у поточному році органами фіскальної служби в ході досудового розслідування та за матеріалами адмінпроваджень вилучено 5780 літрів незаконно виготовлених лікєро-горілочаних виробів, 5140 літрів спирту та 660 пачок незаконно виготовлених тютюнових виробів. Загальна вартість вилученого майна становить понад 2 млн гривень.

Як результат – фальсифікована та небезпечна продукція не потрапила на споживчий ринок, чим попереджено можливі ризики для життя і здоров'я громадян.

ЗАКОН ОДИН ДЛЯ ВСІХ

ЄДИНЕ ЗАСТОСУВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

У статті 7 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) одним з основоположних принципів здійснення правосуддя визначено забезпечення законності при застосуванні впливу за адміністративні правопорушення.

З цією метою законодавець у ст. 250 КУпАП вказав про обов'язкову участь прокурора у розгляді справ щодо правопорушень, пов'язаних з корупцією, що повністю узгоджується з висновками Генерального директорату з прав людини і верховенства права Ради Європи (м. Страсбург, 18 листопада 2016 року) та рішеннями Європейського суду з прав людини (§42 рішення ЄСПЛ від 20 вересня 2016 року у справі «Карелін проти Росії», заява № 926/08) про обов'язковість участі прокурора у справах зазначеної категорії, що є необхідною умовою для забезпечення неупередженої ролі суддів.

При цьому Генеральною прокуратурою України ґрунтовно вивчаються проблемні питання, які виникають під час застосування антикорупційного законодавства, що діє в Україні вже понад два роки, та відповідна судова практика. Найбільш актуальні з них з наведенням конкретних судових рішень та статистичних даних систематично висвітлюються в листах Генеральної прокуратури України, направлених на адресу Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі – ВССУ) з метою уникнення неоднозначного тлумачення норм закону в судовій практиці та запобігання помилкам у його застосуванні.

Відповідно до пункту 4 ч. 1 ст. 32 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» в редакції, визначеній пунктом 7 розділу XII «Перехідні положення» цього Закону, від 2 червня 2016 року № 1402-III Вищим спеціалізованим судом надаються судам нижчого рівня рекомендаційні роз'яснення з питань застосування законодавства щодо вирішення справ відповідної судової спеціалізації. Такі роз'яснення повинні відповідно до вимог закону ґрунтуватися на узагальненні та аналізі судової статистики.

Тому Генеральною прокуратурою України детально опрацьовано інформаційний лист ВССУ від 22 травня 2017 року щодо притягнення до адміністративної відповідальності за окремі правопорушення, пов'язані з корупцією, підготовлений судовою палатою у кримінальних справах ВССУ. За результатами аналізу вважаємо його дискусійним і таким, що не в повному обсязі відображає проблемні питання застосування судами норм процесуального та матеріального права.

Відсутність у листі аналізу конкретних судових рішень та правильності застосування у них норм права призвела до вільного трактування Закону України «Про запобігання корупції» (далі – Закон), суб'єктами якого, до речі, є також судді.

Наразі найбільш актуальним питанням після початку запуску електронного декларування є правильність застосування норм Закону щодо дотримання вимог фінансового контролю, у тому числі в разі припинення здійснення діяльності.

Тільки за минулий рік та 4 місяці поточного року судами України розглянуто понад 200 справ про порушення вимог фінансового контролю з притягненням винуватої особи до відповідальності.

При цьому єдиною кваліфікуючою ознакою правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 172-6 КУпАП, є визначення поважності причини несвоєчасного подання декларації особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Оскільки законодавець не передбачив таких причин, Генеральна прокуратура України з метою правильного застосування Закону та визначення їх переліку звернулася до провідних наукових установ (Національної школи суддів України, Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та інших), які висловили з цих питань свою правову позицію, що враховується при наданні висновку прокурора в кожному судовому засіданні відповідно до вимог ст. 250 КУпАП.

Крім того, судова практика свідчить про значну частину правопорушень зазначеної категорії, коли особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, не може навести поважну причину несвоєчасного подання декларації, тобто вчинила вказане правопорушення через несумлінне ставлення до вимог антикорупційного законодавства, що судами кваліфікується як необережність.

Наявна практика судів про визнання таких осіб винуватими у порушенні вимог фінансового контролю (справи за реєстраційними номерами 65892879, 66328131, 65074423, 66729582 та інші).

Водночас висновок судової палати у кримінальних справах ВССУ у листі про те, що вчинення цього діяння через необережність унеможливорює притягнення особи до адмі-

ністративної відповідальності, суперечить положенням ст. 1 Закону. Ця норма визначає правопорушення, пов'язане з корупцією, як діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені цим Законом вимоги, заборони та обмеження, тому вчинення такого діяння через необережність не виключає притягнення особи до адміністративної відповідальності.

Деякими судами (постанова Рівненського міського суду від 24 травня 2017 року у справі про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 172-6 КУпАП, стосовно Хомка В.Є. та ін.), як і самою судовою палатою у кримінальних справах ВССУ, помилково вживається термін «адміністративне корупційне правопорушення» та не враховується, що відповідно до визначень, наданих у ст. 1 Закону, поняття «корупційне правопорушення» виключає адміністративну відповідальність. Підміна судами поняття «правопорушення, пов'язане з корупцією» поняттям «корупційне правопорушення» Закону та вільне трактування статей глави 13-А «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією» КУпАП призводять до неправильного його застосування та, як наслідок, прийняття незаконних рішень і уникнення передбаченої Законом відповідальності особами, які порушили встановлені обмеження.

Не можна також погодитися з висновком, що судді, які звільнені з підстав, визначених ч. 6 ст. 126 Конституції України, не можуть бути суб'єктом адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 172-6 КУпАП. На нашу думку, це звучує зміст норми ст.ст. 3, 45, 52 Закону, суперечить наявній судовій практиці, нормам трудового права, яке регулює питання припинення трудової діяльності, та роз'ясненням Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) від 11 серпня 2016 року з цих питань.

Зокрема, постановою Апеляційного суду Львівської області від 22 травня 2017 року залишено без змін постанову Городоцького районного суду Львівської області від 11 квітня 2017 року про притягнення до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу Варениці В.С. Він несвоєчасно, без поважних причин, подав декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави, за період, не охоплений раніше поданими деклараціями, чим вчинив правопорушення, пов'язане з корупцією, відповідальність за яке передбачено ч. 1 ст. 172-6 КУпАП. При цьому Варениця В.С. обіймав посаду судді Яворівського районного суду Львівської області та наказом голови цього суду від 4 жовтня 2016 року № 80/к на підставі постанови Верховної Ради України від 22 вересня 2016 року № 1600-VIII його виключено із штату суду.

Таким чином, не можна повністю погодитися із висновками судової палати у кримінальних справах ВССУ щодо трактування окремих питань притягнення осіб до адміністративної відповідальності за порушення вимог фінансового контролю.

Вважаємо, що питання визнання суддів, звільнених з підстав, визначених ч. 6 ст. 126 Конституції України, суб'єктами правопорушення, передбаченого ст. 172-6 КУпАП, а також розмежування понять «корупційне правопорушення» та «правопорушення, пов'язане з корупцією», що тягне висновки про неможливість вчинення такого правопорушення з необережності, потребують додаткового опрацювання і визначення з урахуванням судової практики та роз'яснень уповноважених органів.

Окремо в листі висвітлено питання наявності конфлікту інтересів у разі взяття участі особою, яка здійснює службові чи представницькі повноваження, в голосуванні щодо обрання її на адміністративну посаду та підстав притягнення цієї особи до відповідальності за адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, передбачене ст. 172-7 КУпАП.

Повністю погоджуємося з висновками про необхідність встановлення наявності факту прийняття рішень, вчинення чи невчинення дії в умовах реального конфлікту інтересів, сукупності таких юридичних фактів, як наявність приватного інтересу та суперечність між цим інтересом та представницькими повноваженнями такої особи, із зазначенням того, в чому ця суперечність полягає або як впливає на прийняття рішень.

Водночас переконані, що посадові особи, які є суб'єктами, на яких поширюється дія цього Закону, мають права, визначені Конституцією України, але разом з тим вони обтяжені певними обов'язками, визначеними цим Законом, виконання яких не порушує їхніх прав. Із цими обов'язками вони ознайомлені та зобов'язані їх виконувати у визначений спосіб.

Суть обмежень, закладених законодавцем у Закон, полягає у виключенні із діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, корупційної складової шляхом обов'язку повідомлення про приватний інтерес при здійсненні своїх повноважень. Невиконання цього обов'язку і є порушенням встановлених Законом обмежень.

Указане повністю узгоджується з позицією НАЗК як органу, наділеного згідно із ст. 11 Закону правом надавати роз'яснення з цих питань, яку фахівці Агентства виклали в листі від 21 лютого 2017 року № 4144/3814/17 Українській асоціації районних та обласних рад (розміщений у відкритому доступі на сайтах деяких місцевих рад), та позиціями апеляційних судів, сформульованими у їхніх рішеннях.

Так, порушенням вимог ст. 35 Закону, ст. 591 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» визнані дії

депутата Урзуфської сільської ради Донецької області Піменова О.Ю. під час голосування за обрання себе на посаду секретаря цієї ради (постанова Першотравневого районного суду від 19 квітня 2016 року у справі № 33/775/81/2016м, залишена в силі постановою Апеляційного суду Донецької області від 24 травня 2016 року). Такі ж рішення прийняті у справах №№ 222/528/16-п, 241/641/16-п, 222/527/16-п, 234/6718/16-п, 235/4837/16-п, 264/3256/16-п та інших стосовно депутатів сільських, селищних, міських рад.

Водночас у справах стосовно посадових осіб вищого рівня (голови та заступники обласних рад) думка суду за аналогічних обставин змінюється (справи №№ 522/8025/17, 161/4381/17, 335/3925/17) та приймаються рішення про закриття проваджень у справах у зв'язку з відсутністю складу правопорушення.

Можливість різного трактування правових норм залежно від посадового становища особи, яка притягується до відповідальності, нівелює повагу до Закону та правосуддя в цілому.

Наведені вище проблеми при розгляді судами адміністративних справ про порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів свідчать про необхідність детального опрацювання судових рішень у справах зазначеної категорії з урахуванням позиції НАЗК, що участь у голосуванні депутатами відповідної ради визначатиметься як вчинення дій та прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів, за що Законом передбачено адміністративну відповідальність згідно із санкціями ст. 172-7 КУпАП.

Потребує ґрунтовного опрацювання проблематика визначення строку притягнення особи до адміністративної відповідальності.

Так, у ч. 4 ст. 277 КУпАП передбачено, що строк розгляду адміністративних справ про правопорушення, пов'язані з корупцією, зупиняється судом, якщо особа, щодо якої складено протокол про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, умисно ухиляється від явки до суду або з поважних причин не може туди з'явитися (хвороба, перебування у відраженні чи на лікуванні, у відпустці тощо).

У пункті 12 постанови Пленуму ВССУ «Про деякі питання дотримання розумних строків розгляду судами цивільних,

кримінальних справ і справ про адміністративні правопорушення» від 17 жовтня 2014 року № 11 роз'яснено, що у випадку відкладення розгляду справи про адміністративні правопорушення за клопотанням учасників судового розгляду строк накладення адміністративного стягнення, передбачений ст. 38 КУпАП, обчислюється, починаючи з дня вчинення адміністративного правопорушення, а при триваючому правопорушенні – починаючи з дня його виявлення. Можливість зупинення цього строку у зв'язку з перенесенням розгляду справи не передбачено, крім випадку, визначеного ч. 4 ст. 277 КУпАП.

Окремої уваги потребує проблема недотримання судами вимог КУпАП щодо п'ятнадцятиденного строку розгляду судом протоколів зазначеної категорії.

На жаль, порушують цей термін самі судді, стосовно яких складено відповідні протоколи.

Зокрема, систематично (тричі) не з'являється в судові засідання для розгляду протоколу про порушення антикорупційного законодавства, складеного стосовно нього, суддя Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області Зубар Н.Б. Такі самі дії судді Івано-Франківського окружного суду Лучко О.О. призвели до закриття адміністративної справи за її обвинуваченням у порушенні обмежень щодо врегулювання конфлікту інтересів на підставі ст. 38 КУпАП у зв'язку із закінченням строків притягнення до адміністративної відповідальності.

За таких обставин з метою уникнення випадків закриття адміністративних справ на підставі ст. 38 КУпАП додаткового роз'яснення потребує практика застосування ч. 4 ст. 277 КУпАП.

У зв'язку зі змінами у законодавстві доречно приділити увагу судової палати у кримінальних справах ВССУ додержанню вимог ст. 255 КУпАП про складання протоколів зазначеної категорії уповноваженими особами.

У листі правильно вказано, що такими повноваженнями законодавець наділив НАЗК та Національну поліцію України (далі – НПУ).

Водночас залишено поза увагою наявність судових рішень, якими працівників управління захисту економіки НПУ визнано неуповноваженими на складання адміністративного протоколу, що стало причиною закриття справи (справа № 3/405/408/17).

Вважаємо, що окреслення проблеми визнання окремих судами законних повноважень працівників НПУ на складання протоколів про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, сприятиме зменшенню кількості незаконних рішень під час розгляду справ зазначеної категорії.

Відсутність узагальнення наявної судової практики та аналізу статистики призводить до неправильного застосування судами норм антикорупційного законодавства, а позбавлення права на апеляційне оскарження прокурором незаконних рішень – до порушення принципу рівності всіх учасників судового процесу, яке гарантовано ст. 129 Конституції України.

Формування єдиної судової практики щодо розгляду справ зазначеної категорії необхідне для установаження довіри до судової системи в умовах її реформування, поваги до закону та новостворених антикорупційних органів.

Е-ДЕКЛАРУВАННЯ

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

На сучасному етапі розвитку української державності конституційним правам людини та громадянина, суспільним і державним інтересам особливо загрожує поширення корупції в усіх сферах суспільного життя.

Це явище негативно впливає на всі аспекти життєдіяльності, фактично руйнує правові й етичні відносини між людьми, шкодить розвитку соціальних, фінансово-економічних процесів і практично стає нормою поведінки.

Вказані дії призводять до величезних соціально-економічних втрат, гальмують розвиток держави, мають вкрай негативні політичні наслідки. Поширення корупції є реальною загрозою конституційним основам державного ладу, національним інтересам і безпеці.

Необхідною передумовою для євроінтеграції було прийняття Закону України «Про запобігання корупції», внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України, покликаних комплексно та оперативно реагувати на прояви корупції серед посадовців різних рівнів відповідно до міжнародних стандартів та успішних практик іноземних держав.

Законом України «Про запобігання корупції» впроваджена система електронної подачі декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Суб'єктами декларування є особи, які відповідно до ч.ч. 1 та 2 ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції» зобов'язані подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Згідно із ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції» суб'єкти декларування зобов'язані щорічно до 1 квітня подавати шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – Національне агентство) декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік за формою, що визначається Національним агентством.

Водночас Законом України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII Кримінальний кодекс України доповнено ст. 366-1 «Декларування недостовірної інформації».

Диспозиція статті передбачає відповідальність за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції», або умисне неподання суб'єктом декларування зазначеної декларації.

Відповідальність за ст. 366-1 КК України за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, настає у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 250 прожиткових мінімумів для працездатних осіб.

Санкція статті передбачає штраф від двох тисяч п'ятисот до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або позбавлення волі на строк до двох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Розміри прожиткового мінімуму у 2015–2017 роках

Рік, місяць	Прожитковий мінімум, грн	НМДГ, грн	100*НМДГ, грн	250*НМДГ, грн	600*НМДГ, грн
з 01.01.2017	1600	800	80000	200000	480000
з 01.01.2016	1378	689	68900	172250	413400
з 01.01.2015	1218	609	60900	152250	365400

Кримінальний кодекс України

Стаття 366¹. Декларування недостовірної інформації
Подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України "Про запобігання корупції", або **умисне неподання суб'єктом декларування зазначеної декларації** – караються штрафом від двох тисяч п'ятисот до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або позбавленням волі на строк до двох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Примітка. Суб'єктами декларування є особи, які відповідно до частин першої та другої статті 45 Закону України "Про запобігання корупції" зобов'язані подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Відповідальність за цією статтею за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, настає у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на **суму понад 250 прожиткових мінімумів** для працездатних осіб.

За 6 місяців 2017 року органами досудового розслідування розпочато 367 кримінальних проваджень за ст. 366-1 Кримінального кодексу України (далі – КК України).

У провадженні слідчих органів прокуратури України перебувало 125 кримінальних проваджень зазначеної категорії.

За результатами досудового розслідування 9 кримінальних проваджень з обвинувальними актами скеровані до суду, у 22 випадках прийнято рішення про закриття проваджень за відсутності події або складу кримінального правопорушення. У 94 справах тривають слідчі дії.

Зокрема, Генеральною прокуратурою України 6 квітня 2017 року та 25 квітня 2017 року на розгляд суду спрямовані обвинувальні акти у кримінальних провадженнях за ст. 366-1 КК України стосовно начальника та заступника начальника відділу Офісу великих платників податків Державної фіскальної служби України.

За результатами проведеного органами прокуратури Львівської області моніторингу електронної декларації одного з депутатів обласної ради встановлено недостовірні відомості: упродовж 2016 року ним отримано дохід у вигляді заробітної плати та дохід від продажу нерухомості в сумі понад 300 тис. грн, однак такі дані до декларації не внесе-

но. Також декларант не відобразив ¼ частку квартири, що перебуває на праві приватної власності.

За фактом подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації прокуратура Львівської області розпочала кримінальне провадження за ст. 366-1 КК України. Досудове розслідування триває.

Прокуратурою Луганської області закінчено досудове розслідування у 3 кримінальних провадженнях за фактами умисного неподання е-декларації колишнім заступником директора Департаменту Луганської обласної державної адміністрації і двох працівників Головного управління Національної поліції в Луганській області. Обвинувальні акти у кримінальних провадженнях 21 квітня 2017 року направлено до суду для розгляду по суті.

За ініціативою прокуратури Херсонської області до ЄРДР внесено дані про вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 366-1, 368-2 КК України, за фактом внесення завідомо недостовірних відомостей в е-декларацію за 2016 рік головою Бериславської районної ради – ним, зокрема, не відображено отриманих від третьої особи коштів у сумі 5 млн гривень.

Прокуратурою Сумської області до ЄРДР внесено відомості за ст. 366-1 КК України стосовно державного інспектора відділу митного оформлення № 1 митного поста «Бачівськ» Сумської митниці ДФС України, який не зазначив у е-декларації за 2016 рік 20 тис. євро, отриманих від близької особи.

Під процесуальним керівництвом працівників органів прокуратури Закарпатської області місцевими судами визнано винними 4 осіб у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366-1 КК України, які допустили порушення фінансового контролю, що виразилося у неподанні е-декларацій.

Факти вчинення кримінальних правопорушень зазначеної категорії виявлені також у судовій гілці влади.

З початку року за ст. 366-1 КК України за умисне неподання е-декларації здійснювалися досудові розслідування стосовно 16 суддів, з яких наразі 11 перебуває у провадженні, 5 – закрито за відсутністю в діянні складу кримінального правопорушення.

Однією з причин закриття кримінальних проваджень стало подання суб'єктами декларування е-декларації після початку досудового розслідування до пред'явлення особі підозри у порядку, визначеному Кримінальним процесуальним кодексом України. Такі дії виключають умисел особи у вчиненні кримінального правопорушення, спрямованого на умисне неподання декларації.

За таких умов дії особи-декларанта кваліфікуються за ч. 1 ст. 172-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення (несвоєчасне подання без поважних причин декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування).

Також наявні випадки, коли після проведення в межах провадження судової експертизи визначення вартості майна встановлено, що вона менша, ніж 250 прожиткових мінімумів, що також виключає провадження у справі. У такому випадку дії особи порушника кваліфікуються за ч. 4 ст. 172-6 Кодексу України про адміністративні правопорушення (подання завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування).

Слід зазначити, що запобігання і протидія корупційним та пов'язаним із корупцією правопорушенням залишається пріоритетом у діяльності органів прокуратури й перебуває на постійному контролі керівництва Генеральної прокуратури України.

Кодекс України про адміністративні правопорушення

Стаття 172⁶. Порушення вимог фінансового контролю

Несвоєчасне подання без поважних причин декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, – тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента або про суттєві зміни у майновому стані – тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Дії, передбачені частиною першою або другою, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення, – тягнуть за собою накладення штрафу від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією доходу чи винагороди та з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

Подання завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, – тягне за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Примітка. Суб'єктом правопорушень у цій статті є особи, які відповідно до [частин першої та другої статті 45 Закону України "Про запобігання корупції"](#) зобов'язані подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

*Відповідальність за цією статтею за подання завідомо недостовірних відомостей у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість, настає у випадку, якщо такі відомості відрізняються від достовірних на суму від **100 до 250 прожиткових** мінімумів для працездатних осіб.*

Матеріал підготовлено відділом організації діяльності у сфері запобігання та протидії корупції Генеральної прокуратури України

ПРЕДМЕТ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИСТИЧНИХ ГРУП (ОРГАНІЗАЦІЙ), ЯКІ ДІЮТЬ У РАЙОНАХ ПРОВЕДЕННЯ АТО В ЛУГАНСЬКІЙ ТА ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТЯХ

Ігор ЦЮПРИК

заступник прокурора
Луганської області,
кандидат юридичних наук

УДК 343.98 : 343.14 : 343.341

діяльність на всій території України, зокрема й у районі проведення антитерористичної операції, науковці останнім часом привертають увагу до проблем визначення обставин, що підлягають доказуванню у різних категоріях кримінальних проваджень. Це стосується і особливостей предмета доказування у кримінальних провадженнях про фінансування терористичних груп (організацій), які діють у районах проведення АТО в Луганській та Донецькій областях.

Проблеми дослідження предмета доказування в кримінальному провадженні у своїх працях розглядали В.П. Гмирко, В.Г. Гончаренко, Ю.М. Грошевий, Є.Г. Коваленко, М.М. Михеєнко, В.Т. Нор, М.А. Погорецький, В.О. Попелюшко, С.М. Стахівський, М.С. Строгович, В.М. Тертишник, Л.Д. Удалова, М.Є. Шумило та інші вчені-процесуалісти.

Окремі елементи предмета доказування фінансування тероризму вивчали також В.Ф. Антипенко, В.І. Василичук, В.О. Глушков, В.П. Ємельянов, В.С. Зеленецький, О.Д. Комарова, О.Є. Користін, В.В. Крутов, Д.Й. Никифорчук, М.П. Стрельбицький, С.С. Чернявський. Разом з тим на сьогодні залишаються недослідженими питання предмета доказування у кримінальних провадженнях щодо фінансування терористичних груп (організацій), у першу чергу тих, що діють у районах проведення АТО в Луганській та Донецькій областях.

Метою статті є визначення предмета доказування в кримінальному провадженні щодо фінансування терористичних груп (організацій), які діють у районах проведення АТО в Луганській та Донецькій областях.

Предмет доказування як правова категорія належить до фундаментальних понять теорії доказів. Правильне визначення предмета доказування сприяє виконанню завдань кримінального судочинства, передбачених у ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) [1], встановленню всіх обставин, які підлягають доказуванню в кримінальному провадженні. Помилка у визначенні предмета доказування може призвести до безкінечного чи, навпаки, поверхового встановлення обставин, які підлягають доказуванню, що, у свою чергу, унеможливує прийняття правильного, законного та обґрунтованого рішення в кримінальному провадженні. Таким чином, чітке визначення предмета доказування у кримінальному провадженні виступає необхідною передумовою встановлення наявності чи відсутності фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження і підлягають доказуванню. Визначення предмета доказування в

Основним завданням під час розслідування кожного злочину є встановлення його обставин, необхідних для прийняття обґрунтованих рішень у кримінальному провадженні. Сукупність таких обставин формує предмет доказування в кримінальному провадженні, який уточнюється залежно від ознак конкретного злочину.

Серед інших аспектів питання кримінально-процесуального доказування постійно перебувають у полі зору як учених, так і працівників правоохоронних органів, оскільки ця проблема дуже важлива на законодавчому, науковому і практичному рівнях.

Здійснюючи доказування, органи і особи, які провадять кримінальне провадження, повинні встановити такий обсяг обставин, який буде достатнім для правильного вирішення провадження по суті. Враховуючи, що наша держава протягом вже трьох років фактично у стадії військового конфлікту з Російською Федерацією, спеціальні служби якої організовують терористичну

кожному кримінальному провадженні насамперед залежить від особливостей вчиненого кримінального правопорушення. З огляду на це і предмет доказування в різних категоріях кримінальних проваджень є різним [2, с. 50].

У такому разі стає зрозумілим, що, встановивши шляхом юридичного доказування в конкретному діянні певної особи склад злочину, ми виконаємо завдання і щодо захисту прав і свобод людини, і щодо невідворотності покарання за вчинений злочин, і щодо справедливості призначеної судом міри покарання, а отже, встановимо, таким чином, визначальний сконцентрований напрям доказування в кримінальному процесі, який і буде науково обґрунтованим предметом доказування [3, с. 121].

В.Г. Гончаренко зазначає, що фактичний склад злочину як предмет доказування в кримінальному судочинстві встановлюється за закріпленими в КПК України процедурами шляхом виявлення й дослідження фактів і обставин, які створюють неспростовну систему доказів, що охоплюють повною мірою склад злочину та інші дані, необхідні для прийняття остаточного рішення у справі [3, с. 120].

Статтею 91 КПК України визначено обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. Це, зокрема:

- 1) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення);
- 2) винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення;
- 3) вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат;
- 4) обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження;
- 5) обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання;
- 6) обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, що підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна, або призначалися (використовувалися) для схилення особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи винагороди за його вчинення, або є предметом кримінального правопорушення, у тому числі пов'язаного з їх незаконним обігом, або підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення;
- 7) обставини, що є підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру [1].

Для початку зазначимо, що одним із проблемних питань предмета доказування у кримінальних провадженнях вказаної категорії залишається точність законодавчого визначення злочинного посягання на означений об'єкт. Так, у ч. 1 ст. 258-5 Кримінального кодексу України (далі – КК України) (у чинній редакції) встановлено, що «фінансування тероризму, тобто дії, вчинені з метою фінансового або матеріального забезпечення окремого терориста чи терористичної групи (організації), організації, підготовки або вчинення терористичного акту, втягнення у вчинення терористичного акту, публічних закликів до вчинення терористичного акту, створення терористичної групи (організації), – карається ...». У цій диспозиції предмет злочину, що розглядається, взагалі не виділено.

В абзаці 50 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 14 жовтня 2014 року № 1702 VII [5] під предметом фінансування тероризму визначається надання чи збір будь-яких активів, під якими у абзаці 1 ч. 1 ст. 1 цього Закону закріплено кошти, майно, майнові і немайнові права. Схожа дефініція фінансування тероризму надається в абзаці 5 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» від 20 березня 2003 року № 638 IV [6], в якому так само простежується єдиний підхід до розуміння активів у абзаці 3 ч. 1 ст. 1. Таким чином, законодавець у двох вказаних вище випадках визнає, що предметом фінансування є активи у формі коштів, майна, майнових і немайнових прав.

Зазначені активи умовно можна поділити на легальні та нелегальні. До легальних джерел фінансування тероризму відносяться:

- доходи від законної економічної діяльності окремих суб'єктів підприємницької діяльності;
- гуманітарна допомога;
- прямі або опосередковані внески приватних осіб;
- передача власних готівкових коштів фізичними особами представникам терористичних угруповань;
- перерахування грошових коштів на карткові рахунки членів терористичних угруповань;
- несанкціоноване списання грошових коштів із рахунків юридичних осіб;
- використання фіктивних фінансових структур для отримання готівкових коштів;
- збір коштів у соціальних мережах за допомогою електронних платіжних систем на адресу представних осіб під виглядом провадження благодійної діяльності.

Нелегальну частину бюджету терористичних угруповань складають кошти від таких видів діяльності:

- торгівля наркотиками;
- вчинення грабежів, розбоїв, викрадення людей із вимогою викупу за них;

- виготовлення фальсифікованих грошей, кредитних карток, документів, що посвідчують особу;
- проведення фінансових операцій з викраденими (підробленими) документами, кредитними картками тощо;
- розкрадання бюджетних коштів тощо;
- незаконний збут зброї, боєприпасів, а також запчастин до них;
- незаконне переправлення осіб через державний кордон України;
- вербування і направлення в Україну найманців з території Російської Федерації;
- тощо.

Мінімальний розмір предмета фінансування тероризму законом не встановлено, тому його оцінка здійснюється сукупно з іншими ознаками цього злочину, враховуючи значення факту фінансової або іншої майнової підтримки для терористичної діяльності [7].

Серед усіх обставин, що підлягають доказуванню під час досудового розслідування кримінальних проваджень про фінансування терористичних груп (організацій), які діють в районах проведення АТО в Луганській та Донецькій областях, насамперед повинні бути встановлені ті, що відносяться до події злочину. Так, при доведенні події злочину необхідно встановити:

– якщо фінансування тероризму вчиняє фізична особа, її установчі дані (рік і місце народження, громадянство, місце реєстрації та фактичного проживання, освіта (коли і що закінчувала, спеціальність), місце роботи, сімейний стан, наявність дітей, зокрема неповнолітніх, притягнення раніше до кримінальної відповідальності (коли, за що), наявність судимостей);

– якщо фінансування тероризму вчиняє суб'єкт підприємницької діяльності, його характеристика (факт існування юридичної особи або фізичної особи – підприємця, дата її реєстрації (створення), види діяльності, якими вона займається легально та нелегально (встановивши вид та організаційно-правову форму), установчі документи, наявність відокремленого майна, самостійного балансу, рахунків в установах банків, печатки зі своїм найменуванням та ідентифікаційним кодом тощо);

– відомості про активи суб'єкта підприємницької діяльності, які могли бути предметом злочинних діянь, а також майна, яке йому належить;

– у який звітний період (час) та в який спосіб здійснювалось переведення активів з метою фінансування тероризму;

– установчі дані власників, дійсних керівників та бухгалтерів суб'єкта підприємницької діяльності;

– коло та установчі дані інших осіб, які брали участь у виконанні конкретної фінансово-господарської операції з фінансування тероризму, їх роль у цьому процесі;

– діяння, об'єктивні ознаки якого відповідають ознакам об'єктивної сторони конкретного складу злочину, – спосіб та наявність факту вчинення переведення активів на рахунки суб'єктів підприємницької діяльності, які знаходяться в районах проведення АТО в Луганській та Донецькій областях і не зареєстровані в Україні, наприклад, переведення коштів у відділення так званого «Центрального Республіканського Банку “ДНР”», або постачання у вказані райони проведення АТО певного військового майна (зброї, боєприпасів, запчастин до них тощо), або передача коштів особисто терористам, які там діють;

– загальна кількість таких переведень, суми чи види кожного з окремих переведень або видів майна, яке постачалось у райони проведення АТО. Вказане набуває особливої важливості, оскільки ч.ч. 2 та 3 ст. 258-5 КК України передбачають фінансування тероризму у великому розмірі та особливо великому розмірі, відповідно, якщо розмір фінансового або матеріального забезпечення перевищує шість та вісімнадцять тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Не встановивши способу вчинення злочину, часом неможливо довести і саму подію злочину;

– установчі дані та характеристика суб'єкта, який отримував активи в районах проведення АТО в Луганській та Донецькій областях, його належність до терористичної групи (організації), організації, підготовки або вчинення терористичного акту, втягнення у вчинення терористичного акту, публічних закликів до вчинення терористичного акту, створення терористичної групи (організації);

– умови та обставини, які сприяли вчиненню злочину;

– наявність у діях вказаних осіб ознак інших злочинів (службовий підлог, шахрайство з фінансовими ресурсами, ухилення від сплати податків тощо);

– наявність причинного зв'язку між діяннями і наслідками, якщо такі настали.

Крім того, до предмета доказування може входити сукупність обставин, що характеризують дії учасників з приховування вчинення вказаного злочину.

Встановлення винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення передбачає доведення двох обставин, які входять до предмета доказування: повинні бути встановлені, по-перше, особа, яка вчинила злочин, тобто суб'єкт злочину, а, по-друге, його винність, тобто суб'єктивна сторона злочину.

Для встановлення фактів, що характеризують суб'єктивну сторону вчиненого особою діяння, потрібно довести умисел вчинення злочину, адже учинення фінансування тероризму може відбуватися тільки з прямим умислом, тобто, повин-

но бути встановлено, що винний, здійснюючи дії, пов'язані із забезпеченням грошовими або матеріальними ресурсами окремих терористів, терористичних груп (організацій) для здійснення ними терористичних актів, усвідомлював фактичну сторону, а звідси – і суспільну небезпеку свого діяння.

Незважаючи на те, що мотив і мета не впливають на кваліфікацію вчинення злочину, передбаченого ст. 258-3 КК України, разом з тим їх доказування надасть можливість установити повну картину протиправних дій та відношення кожної особи до їх вчинення. При цьому висновки про мотиви злочину не можуть бути засновані на припущеннях і мають бути підкріплені доказами у кримінальному провадженні.

При встановленні мети злочину необхідно враховувати всі обставини, що характеризують дії особи, включаючи підготовчі дії, способи і знаряддя злочину. При дослідженні кількості епізодів, які пов'язані з переведенням активів у райони проведення АТО в Луганській та Донецькій областях з метою фінансування тероризму, – усвідомлення особою, що вказані дії протиправні та містять ознаки злочину.

Обов'язковим елементом предмета доказування є внутрішні спонукання особи, тобто мотив вчинення злочину. В силу вимог КК України характер спонукань, які спровокували особу вчинити вказані злочини, може бути обставиною, що обтяжує або пом'якшує покарання за вчинення фінансування терористичної діяльності. Обставини, що характеризують особу обвинуваченого, також можуть вплинути на ступінь та характер відповідальності. Мотив злочину, як було показано вище, відіграє роль проміжного факту при доведенні винності особи у вчиненні злочину.

Відомостями про особу підозрюваного можуть бути такі дані: причетність особи до вчинення протиправних дій на територіях Донецької чи Луганської областей у 2014–2015 роках, участь у вчиненні злочинів проти цивільного населення та військовослужбовців України у подальший період у районах проведення АТО; відомості про колишні судимості тощо.

Характер і розмір шкоди, завданої злочином, передбаченим ч.ч. 2 та 3 ст. 258-5 КК України, згідно з пунктом 4 ч. 1 ст. 91 КПК України також повинні входити до предмета доказування у кримінальних провадженнях. Від встановлення розміру збитку залежать ступінь провини і тяжкість покарання, а також визначення збитку, який підлягає відшкодуванню.

Особливістю доказування завданої шкоди є встановлення тяжких наслідків, які спричинило чи могло спричинити фінансування тероризму, наприклад, постачання зброї, її елементів чи комплектуючих, що надалі можуть використовуватись під час військових дій проти Збройних сил України, або фінансування членів терористичних організацій чи окремих терористів.

Особливого значення під час доказування набуває встановлення обставин, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, зокрема, повторність вчинення злочину або вчинення його з корисних мотивів, або за попередньою змовою групою осіб чи організованою групою.

Також встановлюються обставини, що характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження, адже відповідно до ч. 4 ст. 258-5 КК України особа (крім організатора або керівника терористичної групи (організації)) звільняється від кримінальної відповідальності за дії, передбачені цією статтею, якщо вона добровільно до притягнення до кримінальної відповідальності повідомила про відповідну терористичну діяльність або іншим чином сприяла її припиненню або запобіганню злочину, який вона фінансувала або вчиненню якого сприяла, за умови, що в її діях немає складу іншого злочину.

При встановленні обставин, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, які підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок фінансування тероризму, використовувались надалі з протиправною метою, встановлюється рух активів через банківські установи, виявляються особи, які причетні до фінансування та/або матеріального забезпечення вчинення цього злочину чи отримання винагороди за його вчинення тощо.

До останньої групи обставин, які підлягають доказуванню, відносять обставини, що є підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру, тобто можливе спеціальне створення суб'єкта підприємницької діяльності з метою фінансування терористичних груп (організацій), які діють у районах проведення АТО в Луганській та Донецькій областях.

Тому для визначення переліку обставин, що підлягають доказуванню в кримінальних провадженнях щодо фінансування терористичних груп (організацій), які діють у районах проведення АТО в Луганській та Донецькій областях, необхідно виділити їх основні ознаки.

Підсумовуючи, зазначимо, що розкритий у статті предмет доказування в кримінальних провадженнях щодо фінансування терористичних груп (організацій), які діють у районах проведення АТО в Луганській та Донецькій областях, має значення для правильного вирішення кримінального провадження. Це є сукупність юридично значимих обставин, що повинні бути доведені або спростовані в цілях обґрунтування висунутого відносно певної особи обвинувачення, а також є фактичною підставою всіх процесуальних рішень, які приймаються.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10, № 11–12, № 13. – Ст. 88.
2. Жовтан П.В. Предмет доказування у кримінальному провадженні про прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою / П.В. Жовтан // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – № 2 (33). – 2014. – С. 50–53.
3. Гончаренко В.Г. Предмет доказування в кримінальному судочинстві / В.Г. Гончаренко // Вісник Академії адвокатури України. – 1 (20). – 2011. – С. 120–122.
4. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.
5. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 14 жовтня 2014 року (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 50–51. – Ст. 2057.
6. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 березня 2003 року (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 25. – Ст. 180.
7. Демидова Л.М. Проблеми кваліфікації фінансування тероризму / Л.М. Демидова // Питання боротьби зі злочинністю. – 2016. – Вип. 31. – С. 84–98.

Ігор Цюприк

**ПРЕДМЕТ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО ФІНАНСУВАННЯ
ТЕРОРИСТИЧНИХ ГРУП (ОРГАНІЗАЦІЙ), ЯКІ ДІЮТЬ У РАЙОНАХ ПРОВЕДЕННЯ АТО
В ЛУГАНСЬКІЙ ТА ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТЯХ**

Розкрито обставини, які підлягають доказуванню у кримінальних провадженнях щодо фінансування тероризму, а саме: терористичних груп (організацій) та окремих терористів, які діють у районах проведення АТО в Луганській та Донецькій областях. Визначено, що основним завданням під час розслідування кожного злочину є встановлення його обставин, які необхідні для прийняття обґрунтованих рішень у кримінальному провадженні. Сукупність таких обставин формує предмет доказування у кримінальному провадженні, який уточнюється залежно від ознак конкретного злочину. З урахуванням ст. 91 Кримінального процесуального кодексу України встановлено обставини, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні зазначеної категорії злочинів. Особливістю доказування у кримінальних провадженнях цієї категорії є необхідність встановлення обізнаності особи, яка переводить активи у райони проведення АТО в Луганській та Донецькій областях, що вони будуть використані з метою фінансування тероризму.

Ключові слова: фінансування тероризму; терористична організація «Донецька народна республіка»; терористична організація «Луганська народна республіка»; активи.

Ігорь Цюприк

**ПРЕДМЕТ ДОКАЗЫВАНИЯ В УГОЛОВНЫХ ПРОИЗВОДСТВАХ ПО ФИНАНСИРОВАНИЮ
ТЕРРОРИСТИЧЕСКИХ ГРУПП (ОРГАНИЗАЦИЙ), ДЕЙСТВУЮЩИХ В РАЙОНАХ ПРОВЕДЕНИЯ АТО
В ЛУГАНСКОЙ И ДОНЕЦКОЙ ОБЛАСТЯХ**

Раскрыты обстоятельства, подлежащие доказыванию в уголовных производствах по финансированию терроризма, а именно: террористических групп (организаций) и отдельных террористов, действующих в районах проведения АТО в Луганской и Донецкой областях. Определено, что основной задачей при расследовании каждого преступления является установление его обстоятельств, необходимых для принятия обоснованных решений в уголовном производстве. Совокупность таких обстоятельств формирует предмет доказывания в уголовном производстве, который уточняется в зависимости от признаков конкретного преступления. С учетом ст. 91 Уголовно-процессуального кодекса Украины установлены обстоятельства, подлежащие доказыванию в уголовном производстве указанной категории преступлений. Особенностью доказывания в уголовных производствах указанной категории является необходимость установления осведомленности лица, которое переводит активы в районы проведения АТО в Луганской и Донецкой областях, в том, что они будут использованы для финансирования терроризма.

Ключевые слова: финансирование терроризма; террористическая организация «Донецкая народная республика»; террористическая организация «Луганская народная республика»; активы.

Ihor Tsiupryk

CASE FACTS PROVING IN CRIMINAL PROCEEDINGS ON FINANCING OF TERRORIST GROUPS (ORGANIZATIONS) OPERATING OVER OCCUPIED AREAS DONETSK AND LUHANSK REGIONS

Article presents case facts subjected to proving in the course of criminal proceedings on financing of terrorist groups (organizations) and individuals operating over temporarily occupied areas Donetsk and Luhansk regions. The key task of crime investigation process is defined as establishment of all case facts required for any crucial decision to be made in the course of criminal proceeding. Case facts identified form the evidence base qualified in accordance with characteristics of each crime. Article 91 of Criminal Procedure Code of Ukraine defines facts subjected to proving in the criminal proceeding of the abovementioned crime category

Keywords: terrorism financing; terrorist organization «Donetsk People's Republic»; terrorist organization «Luhansk People's Republic»; assets.

НОВІ ВИДАННЯ

У Національній академії прокуратури України підготовлено
**Пам'ятку для населення в районах проведення
 антитерористичної операції**

У Пам'ятці представлені теоретичні та практичні матеріали для проведення інформаційно-просвітницьких заходів (уроків, навчань), спрямованих на інформування керівників і працівників освітніх закладів, студентів, школярів та їхніх батьків про загрози і небезпеки при проживанні та пересуванні на територіях, прилеглих до зони проведення антитерористичної операції.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИТЯГНЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ¹

УДК 343.2/7

Олег КАРПЕНКО

головний науковий співробітник
відділу науково-методичного
забезпечення діяльності військових прокуратур
Науково-дослідного інституту
Національної академії прокуратури України

У статті 17 Конституції України визначено, що захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу. Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України.

Відповідно до ст. 65 Конституції України захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України [1; 2].

«Наша армія, наші Збройні Сили є народними, і тому зміцнення обороноздатності та боротьба за незалежність нашої держави стали справою всенародною, як і захист від російської агресії. Тільки завдяки спільним зусиллям військових, суспільства, влади українська армія за рівнем бойової

майстерності стала однією із найдосвідченіших, найефективніших на континенті», – зазначив у своїй промові Президент України Петро Порошенко під час робочої поїздки до Харківської області 15 жовтня 2016 року [3].

За умов воєнної агресії належна військова дисципліна, правопорядок, високий морально-психологічний стан армії мають особливе значення і є запорукою перемоги. І навпаки, негативні явища здатні суттєво підірвати оборонний потенціал держави, ослабити її міць і дух, адже «армія без дисципліни – це махновщина у всіх її проявах і страхітливих наслідках» [4].

Актуальність обраної теми обумовлена тим, що в Україні започатковано створення армії нового зразка, проведено реформування Збройних Сил України. Водночас з метою посилення відповідальності військовослужбовців за вчинення військових адміністративних правопорушень ухвалено низку законодавчих змін. На практиці застосування цих новел спричиняє певні проблеми, висвітлення яких є предметом розгляду цієї статті.

У зв'язку з істотним збільшенням чисельності української армії та інших, утворених відповідно до законів України військових формувань, на жаль, почастишали випадки порушення правопорядку і військової дисципліни. Разом з тим, як зазначив заступник Генерального прокурора України – Головний військовий прокурор Анатолій Матіос, «унаслідок створення військової прокуратури і приведення до ладу взагалі правоохоронної системи, в першу чергу в зоні АТО, вдалося на майже 50% скоротити кількість військових злочинів і злочинів відносно особи саме в сегменті, який відбувається в зоні АТО» [5].

Збереження високої довіри українського народу до армії, підтримання дисципліни і правопорядку у лавах Збройних Сил України, усіх законних військових формувань – справа не лише командирів (начальників), а й усього суспільства, суб'єктів владних повноважень. «Головним союзником України, оплотом і фундаментом її незалежності є Збройні Сили України. Ми кардинально і прямо по ходу бойових дій перебудовуємо не лише їх, а увесь сектор безпеки та оборони нашої держави» [6].

На існуючу проблему два роки тому відреагувала Верховна Рада України, ухваливши Закон України «Про вне-

¹ Ця стаття ґрунтується на особистому досвіді полковника юстиції запасу О.О. Карпенка, який з серпня 2015 року по жовтень 2016 року проходив військову службу під час мобілізації на особливий період на командних посадах у окремій механізованій бригаді та штабі оперативно-тактичного угруповання «Донецьк» в зоні проведення АТО в Донецькій та Луганській областях. Завдяки службі в зоні АТО автор набув досвіду щодо форм і методів вирішення непростих юридичних проблем, у тому числі під час застосування на практиці нового законодавства про військові адміністративні правопорушення.

сення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності військовослужбовців, надання командирам додаткових прав та покладення обов'язків в особливий період» від 5 лютого 2015 року № 158-VIII, який набрав чинності 5 березня 2015 року (далі – Закон) [7].

Цим Законом Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) доповнено главою 13-Б «Військові адміністративні правопорушення». Згідно з нормами цієї глави вперше запроваджено адміністративну відповідальність для військовослужбовців за такі види адміністративних правопорушень, як: відмова від виконання наказу або інших законних вимог командира (начальника); самовільне залишення військової частини або місця служби військовослужбовцем строкової служби; необережне знищення або пошкодження військового майна; зловживання військовою службовою особою владою або службовим становищем; перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень; недбале ставлення до військової служби; бездіяльність військової влади; порушення правил несення бойового чергування; порушення правил несення прикордонної служби; порушення правил поведіння із зброєю, а також речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення; розпивання пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв військовослужбовцями, військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів на території військових частин, військових об'єктів або виконання ними обов'язків військової служби в нетверезому стані [7; 8].

Більшість із уведених адміністративних правопорушень тягнуть за собою новий вид адміністративних стягнень – арешт військовослужбовця з утриманням на гауптвахті. Відповідно до ст. 32-1 КУпАП це адміністративне стягнення застосовується лише у виняткових випадках за окремі види адміністративних військових правопорушень на строк до 10 діб. Арешт із утриманням на гауптвахті призначається районним, районним у місті, міськрайонним судом (суддею). Цей вид стягнення не може застосовуватись до військовослужбовців-жінок. Арешт із утриманням на гауптвахті відбувається у спеціально обладнаних для відбування цього виду покарання приміщеннях Військової служби правопорядку Збройних Сил України [7; 8].

Згідно із Законом командирам в умовах особливого періоду надано більше повноважень, а саме: складати протоколи про військові адміністративні правопорушення, особисто застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби та зброю з метою затримання військовослужбовця у разі його непокорі, опору чи погрози начальнику, застосування ним насильства, самовільного залишення бойових

позицій та визначених місць дислокації військових частин (підрозділів) у районах виконання бойових завдань (ст. 22-1 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, ч. 4 ст. 6 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України) [7; 9; 10].

Адміністративна відповідальність як різновид юридичної відповідальності – це специфічна форма вимушеного реагування з боку держави в особі її органів адміністративної юрисдикції на відповідну категорію протиправних проявів у формі адміністративних проступків, згідно з якою особи, що скоїли ці правопорушення, повинні понести за це адміністративні стягнення в установлених законом формах та порядку [11].

У статті 9 КУпАП указано, що адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління та за яку законом передбачено адміністративну відповідальність. Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності [8].

З урахуванням викладеного можна зробити висновок, що єдиною підставою притягнення військовослужбовців до адміністративної відповідальності є скоєння ними адміністративного проступку. Усі адміністративні правопорушення, за які притягуються до адміністративної відповідальності військовослужбовці, можна поділити на три групи: проступки, передбачені ст. 15 КУпАП; військові адміністративні правопорушення, передбачені главою 13-Б КУпАП; адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, передбачені Законом України «Про запобігання корупції» [8; 12].

Військовослужбовці – це громадяни, які проходять військову службу в складі Збройних Сил України та інших військових формуваннях, утворених відповідно до законів України [13; 14].

Військовослужбовці поряд з іншими громадянами визнаються Кодексом України про адміністративні правопорушення суб'єктами адміністративної відповідальності. Адміністративна відповідальність військовослужбовців за загальним правилом передбачена ст. 15 КУпАП, у разі якщо ці правопорушення не тягнуть за собою кримінальної відповідальності [8].

Досвід, набутий автором цієї статті під час проходження військової служби у військовому з'єднанні в зоні АТО, засвідчує, що застосування упродовж 2015–2016 років військовими прокурорами, командирами військових частин, службовими особами Військової служби правопорядку ЗС України наданих законодавством повноважень щодо посилення відповідальності за військові адміністративні правопорушення забезпечило підтримання військової

дисципліни та правопорядку у підрозділах на належному рівні, сприяло здатності особового складу успішно виконувати в повному обсязі та в строк поставлені бойові завдання, вимоги військових статутів, покращенню морально-психологічного стану, згуртованості військових колективів.

Наочно це доводять статистичні відомості з практичної реалізації вказаних вище законодавчих новел.

Так, відповідно до судової статистики за 2015 рік у зв'язку з внесенням змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності військовослужбовців з березня 2015 року судами за ст.ст. 172-10–172-20 КУпАП притягнуто до адміністративної відповідальності майже 14 тис. військовослужбовців, у тому числі накладено адміністративні стягнення у виді штрафу на понад 11,8 тис. військовослужбовців на загальну суму 16,9 млн грн, з них сплачено до бюджету держави – понад 4,7 млн грн, застосовано арешт з утриманням на гауптвахті до 2 тис. правопорушників [15].

Водночас судова статистика за 2016 рік засвідчила ріст кількості вчинення військових адміністративних правопорушень. Загалом за цей період судами за військові адміністративні правопорушення було притягнуто майже 18,3 тис. правопорушників та постановлено адміністративні стягнення у виді штрафу стосовно понад 14,7 тис. військовослужбовців на загальну суму 20,7 млн грн, з них добровільно сплачено до бюджету держави – понад 4,9 млн грн, а також застосовано арешт з утриманням на гауптвахті до понад 1,4 тис. осіб [15].

Необхідно зупинитися на конкретних проблемах, з якими стикаються працівники органів військової прокуратури, командири військових частин, працівники Військової служби правопорядку Збройних Сил України під час вирішення питання про притягнення військовослужбовців за військові адміністративні правопорушення. Ці проблеми є типовими, набули поширення та безпосередньо зачіпають конституційні права і свободи людини і громадянина.

Перша виявлена військовими службовими особами у застосуванні норм Закону проблема – це юридичне розмежування кваліфікації правопорушень за КУпАП та деякими статтями Кримінального кодексу України (далі – КК України). Наприклад, передбачена у ст. 172-10 КУпАП «відмова від виконання наказу або інших законних вимог командира (начальника)» конкурує з нормою ч. 1 ст. 402 чинного КК України («непокоря, тобто відкрита відмова виконати наказ начальника, а також інше умисне невиконання наказу»), а ч. 2 ст. 172-11 «Самовільне залишення військової частини або місця служби» КУпАП – з ч. 4 ст. 407 «Самовільне залишення військової частини або місця служби» КК України [7; 8].

Крім того, відсутність чіткого визначення складу адміністративного правопорушення у ст.ст. 172-10,

172-13, 172-14, 172-15, 172-16, 172-17, 172-18, 172-19 глави 13-Б «Військові адміністративні правопорушення» КУпАП, з огляду на ступінь суспільної небезпеки, настання наслідків, розмір заподіяної матеріальної шкоди тощо, не дає змоги відмежувати військове адміністративне правопорушення від порушення військової дисципліни, за яке передбачена дисциплінарна відповідальність відповідно до Дисциплінарного статуту Збройних Сил України.

У світлі зазначеного потрібно обов'язково враховувати, що вчинення будь-якого військового адміністративного правопорушення, діяння (як і у випадку вчинення військового злочину) обов'язково здійснюється у супереч інтересам військової служби [16].

Досліджуючи це питання, М.С. Туркот зазначав, що «порушення інтересів військової служби буде не лише тоді, коли військовослужбовець відверто нехтує ними, а й коли розуміє їх зміст помилково. Мотиви дій (бездіяльності) військовослужбовця можуть бути найрізноманітнішими: хуліганськими, корисливими, викликаними помстою, ревностями, боягузством, легкодухістю тощо. Незважаючи на те що суспільна шкідливість (як складова суспільної небезпечності) адміністративного проступку менша, ніж злочину, діяння, передбачені главою 13-Б «Військові адміністративні правопорушення» КУпАП, також спричиняють шкоду воєнній (військовій) безпеці України» [16, 22].

Як доводить практика, проблемним питанням є й те, що вимогами ст. 172-20 КУпАП не охоплені адміністративною відповідальністю випадки знаходження військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів під час проходження зборів на території військової частини в нетверезому стані. З огляду на викладене доцільним є внесення змін та доповнень до диспозиції ст. 172-20 КУпАП із визначенням вказаних видів адміністративного правопорушення [8; 17].

Окрім того, застосування командирами (начальниками) військових частин заходів припинення вчинення підлеглими адміністративного правопорушення та відновлення правопорядку у вигляді наданих повноважень складати адміністративні протоколи також становить проблему, оскільки військовослужбовці під час виконання завдань військової служби можуть перебувати на значній відстані від штабу військової частини.

Посилаючись на особистий службовий досвід та практику морально-психологічної роботи з військовослужбовцями-правопорушниками безпосередньо у підрозділах військової частини, які перебувають в зоні проведення АТО, слід вказати на існуючі недоліки. Так, військовослужбовця-порушника спочатку необхідно доставити до територіального медичного закладу для проведення огляду з використанням спеціальних технічних засобів для встановлення стану алкогольного

сп'яніння, надалі помістити до гарнізонного підрозділу військової служби правопорядку ЗС України, потім для складання протоколу про адміністративне правопорушення доставити до штабу військової частини, після того повернути на місце служби (нерідко на передову), а потім знову доставити до міськрайонного суду – для розгляду цієї адміністративної справи і знову забезпечити прибуття до місця несення служби [8; 17]. При цьому слід зважати на відстані між штабом та місцем служби, що інколи становлять понад десятки кілометрів, відсутність транспорту для перевезення та безпечних шляхів сполучення, необхідність залучення військової службової особи для супроводу правопорушника, наявність зброї, особливо в умовах проведення АТО.

Також існує проблема щодо притягнення військовослужбовців-жінок до адміністративної відповідальності за вчинення ними адміністративних правопорушень, визначених ст.ст. 172-10, 172-19 КУпАП. За вчинення таких правопорушень передбачено застосування безальтернативного адміністративного стягнення – арешту військовослужбовця з утриманням на гауптвахті. Так, встановлено п'ять випадків вчинення військовослужбовцями-жінками адміністративних правопорушень, передбачених цими статтями КУпАП, проте адміністративне стягнення у виді арешту з утриманням на гауптвахті до них не застосовано, оскільки відповідно до ст. 32-1 КУпАП таке стягнення не може застосовуватись до військовослужбовців-жінок. З урахуванням цього доцільно внести зміни до санкцій ст.ст. 172-10, 172-19 КУпАП, щоб нарівні з арештом та утриманням на гауптвахті був альтернативний вид адміністративного стягнення – штраф [7; 8].

Практика діяльності органів військової прокуратури засвідчила, що нерідко в судах допускається одностороння оцінка наявних у адміністративній справі доказів винності особи, що тягне неправильну кваліфікацію. Під час призначення адміністративного стягнення судді не завжди повною мірою враховують особу правопорушника, ступінь його вини, характер вчиненого проступку, обставини, що пом'якшують або обтяжують відповідальність. Іноді суди закривають провадження у справах за малозначністю правопорушення без урахування того, що дії військових правопорушників є суспільно небезпечними чи завдають шкоди суспільним або державним інтересам.

Зазначене призводить до звільнення правопорушника від адміністративної відповідальності та безкарності за вчинення військового правопорушення і є підставою для скасування постанови [8].

Водночас відповідно до вимог ст.ст. 287, 290, 294 КУпАП у військового прокурора відсутнє право на апеляційне оскарження рішень судів у адміністративних справах, передбачених главою 13-Б «Військові адміністративні правопорушення» КУпАП [8].

Вважаємо за доцільне ініціювати внесення змін до ст. 290 КУпАП, щоб передбачити у ній порядок та строки внесення прокурором апеляційної скарги на рішення про адміністративне правопорушення суду першої інстанції, а також внесення відповідних доповнень до ст.ст. 287, 294 КУпАП щодо уповноваження прокурорів на апеляційне оскарження рішень судів першої інстанції.

Зауважимо, що у практичній діяльності із зазначених питань військовим прокурорам корисно орієнтуватися на розроблені Головною військовою прокуратурою та Національною академією прокуратури України Рекомендації щодо особливостей складання військовими прокурорами протоколів про військові адміністративні правопорушення, які затверджені 27 квітня 2016 року [18].

Насамкінець звернімо увагу, що 16 березня 2017 року Верховною Радою України прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності військовослужбовців та деяких інших осіб» № 1952-VIII (далі – Закон № 1952-VIII), відповідно до якого внесені зміни до законодавчих актів України та посилено адміністративну відповідальність військовослужбовців за правопорушення під час служби, вчинені в особливий період, а також кримінальну відповідальність за деякі злочини військовослужбовців. Закон передбачає посилення відповідальності військовослужбовців, а також військовозобов'язаних та резервістів під час проходження зборів за порушення правил водіння або експлуатації машин, вчинені у стані алкогольного сп'яніння, вчинення ними військових адміністративних правопорушень, невиконання (неналежного виконання) своїх службових обов'язків, порушення військової дисципліни або громадського порядку. 16 квітня 2017 року зазначений документ набрав чинності.

Законом № 1952-VIII запроваджено, зокрема, штрафи за відмову від виконання вимог командира; знищення або пошкодження з необережності зброї, боєприпасів або іншого майна; використання у власних інтересах споруд і машин; недбале ставлення до військової служби; бездіяльність військової влади; порушення правил несення бойового чергування та несення прикордонної служби; порушення правил поведінки зі зброєю, а також речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточуючих.

Окрім того, в Законі № 1952-VIII прописано порядок відбування арешту з утриманням на гауптвахті та дозволено складати протоколи не тільки командирам військових частин, а й командирам підрозділів. Унесено зміни й до Дисциплінарного статуту Збройних Сил України – закріплено, що військова дисципліна зобов'язує військовослужбовців не вживати під час проходження служби наркотичні засоби, психотропні речовини, а також спирт-

ні напої під час виконання обов'язків військової служби.

Змінено і систему розгляду військових злочинів судами, що дасть можливість виконувати постанову суду про арешт військовослужбовця з утриманням на гауптвахті негайно після її винесення.

Уперше за час незалежності держави у судовій практиці стосовно військовослужбовців з'явилося таке поняття, як «кімната тимчасово затриманих». Адже очевидно, що в умовах військового часу не завжди є можливість доставити затриманого на спеціально обладнану гауптвахту, яка, до того ж, наявна не в усіх гарнізонах.

Також відповідно до Закону № 1952-VIII з'явилися норми, якими регулюється гостре питання позбавлення статусу учасника бойових дій. У документі прописано, що такий порядок визначає Кабінет Міністрів України окремою постановою [17].

На думку автора, реалізація запропонованого законопроекту сприятиме посиленню авторитету командирів (начальників), підвищенню рівня військової дисципліни, правопорядку серед військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань, а також військовозобов'язаних та резервістів під час проходження зборів, удосконаленню порядку притягнення зазначених осіб до від-

повідальності за вчинення військових адміністративних правопорушень. Є велика надія, що на практиці цей закон буде дуже дієвий.

Сьогодні відповідно до вимог ст. 131-1 Конституції України та пункту 9 розділу XV Перехідних положень прокуратура продовжує виконувати відповідно до чинних законів функцію нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян [1; 2].

Також відповідно до вимог пункту 5 ст. 7 КУпАП прокурор наділений повноваженнями здійснювати нагляд при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення шляхом реалізації повноважень щодо нагляду за додержанням законів при застосуванні заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян [8].

Таким чином, на цьому етапі незмінним для органів прокуратури, у тому числі військової, є завдання із дотримання конституційних прав військовослужбовців при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення і належного реагування з метою усунення порушень вимог закону, що позитивно позначиться на зміцненні законності та правопорядку у військових формуваннях.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/>
2. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 2 червня 2016 року № 3524 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/>
3. Виступ Президента України П.О. Порошенка під час урочистої церемонії передачі чергової партії військової техніки та озброєння особовому складу Збройних Сил України в Чугуєві під Харковом 15 жовтня 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/>
4. Інтерв'ю заступника Генерального прокурора України – Головного військового прокурора А.В. Матіоса інтернет-виданню «Цензор.net» 13 липня 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.censor.net.ua>
5. Інтерв'ю заступника Генерального прокурора України – Головного військового прокурора А.В. Матіоса програми «Погляд» на «5 каналі» 17 січня 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.5.ua/interview/matios-136069.html>
6. Виступ Президента України П.О. Порошенка на оперативному зборі керівного складу Збройних Сил України 22 лютого 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-na-operativnomu-zbori-kerivnogo-skladu-zbr-40150>
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності військовослужбовців, надання командирам додаткових прав та покладення обов'язків в особливий період: Закон України від 5 лютого 2015 року № 158-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/158-19>
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
9. Статут внутрішньої служби Збройних Сил України: Закон України від 24 березня 1999 року № 548-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/548-14>
10. Дисциплінарний статут Збройних Сил України: Закон України від 24 березня 1999 року № 551-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/551-14>
11. Загальне адміністративне право: підруч. / за ред. д-ра юрид. наук, проф. І.С. Гриценка; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К.: Юрінком Інтер, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://shop.yurinc.com/files/Zagal_AdminPravo_2015-pdf
12. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 700 VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/>
13. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25 березня 1992 року № 2233-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>
14. Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України: Указ Президента України від 10 грудня 2008 року № 1153/2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1153/2008>

15. Судова статистика за 2015 рік, I півріччя 2016 року. Форма 3 / Судова влада України; Державна судова адміністрація України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://court.gov.ua/sudova_statystyka/_zvit/
16. Туркот М. Зловживання військової службової особи владою або службовим становищем як військове адміністративне правопорушення / М. Туркот // Вісник прокуратури. – 2016. – № 2. – С. 38–50.
17. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності військовослужбовців та деяких інших осіб: Закон України від 16 березня 2017 року № 1952-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1952-19>
18. Рекомендації щодо особливостей складання військовими прокурорами протоколів про військові адміністративні правопорушення: від 27 квітня 2016 року / Головна військова прокуратура; Національна академія прокуратури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/scientifically_methodical_advice.html-170112

Олег Карпенко

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИТЯГНЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Розглянуто актуальні питання застосування на практиці військовими прокурорами, командирами (начальниками) військових частин, службовими особами Військової служби правопорядку Збройних Сил України законодавства про військові адміністративні правопорушення. Вказано на необхідність з урахуванням практичного досвіду внесення відповідних змін до декотрих законів України, що сприятиме посиленню адміністративної відповідальності військовослужбовців ЗС України.

Ключові слова: Кодекс України про адміністративні правопорушення; військові адміністративні правопорушення; адміністративні стягнення; дотримання конституційних прав військовослужбовців.

Олег Карпенко

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ К АДМИНИСТРАТИВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ

Рассмотрены актуальные вопросы применения на практике военными прокурорами, командирами (начальниками) воинских частей, служебными лицами Военной службы правопорядка Вооруженных Сил Украины нового законодательства о военных административных правонарушениях.

Обозначена необходимость с учетом практического опыта внесения соответствующих изменений в отдельные законы Украины, что будет способствовать усилению административной ответственности военнослужащих ВС Украины.

Ключевые слова: Кодекс Украины об административных правонарушениях; военные административные правонарушения; административные взыскания; соблюдение конституционных прав военнослужащих.

Oleg Karpenko

KEY ASPECTS OF MILITARY PERSONNEL BRINGING TO ADMINISTRATIVE RESPONSIBILITY

Actual question the use of military prosecutors, commanders (chiefs) of military units, officials of Military Police Armed Forces of Ukraine to practice law on military administrative offenses, the need, given of used process practices, appropriate amendments to the provisions of some laws of Ukraine, which only contribute to strengthening administrative responsibility Armed Forces of Ukraine.

Keywords: Code of Ukraine on administrative offenses; military administrative offenses; administrative penalties; constitutional rights of military personnel.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ НЕЗАКОННОГО ВИДОБУТКУ БУРШТИНУ

УДК 343.2/7

Згідно із ст. 13 Конституції України земля, її надра, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, є об'єктами права власності Українського народу [1]. В розділі 2 Основних засад екологічної політики України на період до 2020 року закріплено мету національної екологічної політики у вигляді гарантування екологічно безпечного природного середовища для життя і здоров'я населення, впровадження екологічно збалансованої системи природокористування та збереження природних екосистем, з дотриманням принципу відповідальності нинішнього покоління за збереження довкілля на благо прийдешніх поколінь [2].

У нашій статті звернемося до проблеми протиправного видобутку бурштину на території України, яка потребує комплексного вирішення на законодавчому, екологічному, науковому рівнях. Ситуація щодо нелегального видобутку та переробки бурштину щороку погіршується, сягаючи катастрофічних масштабів. Розвиток економічних відносин у цій сфері значно випереджає їх законодавче врегулювання. Певні аспекти вказаної проблеми досліджувались у наукових працях геологів Б. Срібродольського, О. Боброва, В. Супричова, В. Трофімова, екологів П. Надточія, Т. Мисливої та ін. Вчені констатували відсутність законодавчого врегулювання питання видобування корисних копалин фізичними особами як такого, що не має промислового значення, ненадходження коштів, одержаних від цієї діяльності, до бюджетів усіх рівнів, варварське нищення ландшафту тощо

Метою статті є вивчення можливостей правового регулювання та легалізації суспільних відносин, що склались у сфері видобування, використання та реалізації бурштину, для забезпечення відновлення родючості порушених земель, пошуку сприятливих умов для розвитку в державі цілої галузі економіки.

Цінність бурштину, за твердженням дослідника коштовного каменю Б. Срібродольського, пов'язана з його використанням як розмінної одиниці за ціною золота, хоча в періоди економічного спаду ним користувались і як паливом. Тому саме слово «бурштин» дослідник пов'язує з німецьким *brennen* («горіти»), що міцно закріпилось у термінології України та Польщі [3, с. 86]. Новий тлумачний словник української мови «бурштин» визначає як «те саме, що янтар» [4, с. 206]. У пункті 3 ст. 1 Закону України «Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними» від 18 листопада 1997 року № 673/97 подано визначення бурштину як дорогоцінного каміння органогенного утворення в необробленому та обробленому вигляді [5]. Постановою Кабінету Міністрів України від 12 грудня 1994 року № 827 (у редакції від 28 грудня 2011 року № 1370) бурштин як ювелірну сировину (дорогоцінне каміння) віднесено до корисних копалин загальнодержавного значення [6].

Олег Демчук

прокурор відділу
процесуального керівництва
при провадженні
досудового розслідування
територіальними органами поліції
та підтримання державного обвинувачення
управління нагляду у кримінальному
провадженні
Прокуратури Житомирської області,
молодший радник юстиції

Основним напрямом використання бурштину, особливу цінність якому надає наявність у ньому скам'янілих включень комах, термітів, павукоподібних, є ювелірна галузь. За запасами бурштину Україна входить до європейських лідерів. Основні поклади його зосереджені в лісах Рівненської, Житомирської та Волинської областей.

Офіційно дозволи на видобуток бурштину мають тільки шість компаній: дві приватні, а також чотири державні підприємства, зокрема найвідоміші – «Бурштин України», «Укрбурштин», якими видобувається лише невеликий відсоток реальної кількості.

Набагато більше бурштину викопують старателі на неконтрольованих державою промислах без дотриман-

ня технології видобутку, винищуючи насамперед лісонасадження. Видобуток переважно здійснюється гідромеханічним способом компресорними мотопомпами, що призводить до зменшення кондиційного вмісту сортового бурштину в бурштиновмісному шарі і втрати промислового значення цих родовищ, спричиняє негативні екологічні наслідки. Як слушно зазначають вчені Житомирського національного агроєкологічного університету П. Надточій, Т. Мислива, під тиском води відбувається руйнування не лише ґрунту, а й ґрунотвірної породи, оголюється коренева система лісових насаджень, які з часом гинуть. Ґрунтовий покрив угідь сільськогосподарського призначення на тривалий час повністю втрачає свою потенційну родючість [7, с. 19–20].

За оприлюдненою 25 лютого 2016 року агентством «Укрінформ» інформацією заступника міністра екології та природних ресурсів України, обсяги нелегального видобутку бурштину за найскромнішими підрахунками становлять від 120 до 300 тонн на рік, приблизний загальний дохід на цьому ринку сягає 300 млн дол. США. Представником Державного агентства лісових ресурсів України через багаторічний нелегальний видобуток бурштину констатовано пошкодження 3,5 тис. га лісів [8].

Освоєння ринку бурштину приваблює кримінальні структури, які встановлюють на ньому свої правила. Це зумовлює зростання тіньового сектора економіки, погіршує криміногенну ситуацію в умовах фінансово-економічної кризи в державі.

Дозвільна процедура, яку повинен пройти старатель, щоб узаконити свою діяльність з пошуку і видобутку коштовного каменю кустарним способом, доволі тривала. Перед початком роботи йому необхідно отримати в Державній службі геології та надр України спеціальний дозвіл на користування надрами відповідно до ст. 19 Кодексу України про надра. Скористатися спрощеною процедурою отримання спеціального дозволу без проведення аукціону на ділянках бурштиноносних надр не більше 1 га відповідно до підпункту 14 пункту 8 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 року № 615, старателю також складно, оскільки для цього потрібен дозвіл обласної ради, адже відповідні районні, селищні, сільські ради погоджують користування ділянками надр, що містять корисні копалини лише місцевого значення [9].

Однак найбільшою проблемою в цьому ланцюжку є відведення землі, оскільки поклади бурштину розміщуються, як правило, на землях лісового фонду і вилучити їх та змінити цільове призначення можна лише відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України. Додаткові обмеження з цих питань вводить Державна фіскальна служба України (далі – ДФС України), згідно з листом якої від

6 лютого 2012 року № 3443/7/17-1217 суб'єктам господарювання, які здійснюють видобуток, виробництво та реалізацію дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, у тому числі ювелірних виробів, заборонено застосовувати спрощену систему оподаткування [10].

Такі умови фізична особа виконати не спроможна. Навіть скасування ліцензування операцій з дорогоцінними металами та дорогоцінним камінням по суті не вирішило проблеми старателів і не призвело до припинення діяльності з незаконного видобутку бурштину. З огляду на заборонний характер зазначених норм старатель позбавлений можливості законним шляхом здійснювати промисел із видобутку дорогоцінного каменю. Вочевидь, постає протиріччя між наявним конституційним правом кожного громадянина користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону і позбавленням громадян можливості чесно заробляти на їх розробці.

Корисним може стати зарубіжний досвід. До прикладу, старательська діяльність легалізована в США, де, згідно з дослідженнями Є. Пашенка, за спрощеною дозвільною процедурою кожен бажаючий за невелику плату на території родовища «Алмазний кратер» у штаті Арканзас може цілий день провести в пошуках алмазів кустарним методом, залишаючи собі всі знахідки [11].

Вітчизняний законодавець також здійснив спробу розв'язати проблему старательської діяльності у сфері видобування, використання корисних копалин непромислового значення – 12 лютого 2015 року народними депутатами Б. Розенблатом, П. Дзюбликом та ін. на розгляд Верховної Ради України внесено проект Закону України «Про старательську діяльність», реєстр. № 2013. Однак про очевидну недосконалість цього законопроекту зазначено у висновку Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України. Зокрема, вказано, що запропонована організація старательського видобутку, за якої місцеві державні адміністрації приймають відповідні заяви та реєструють їх, обласна рада встановлює порядок і строки видачі дозвільного посвідчення, розмір плати за його отримання, орган місцевого самоврядування видає відповідне дозвільне посвідчення – неодмінно спричинить проблеми у прийнятті управлінських рішень з указаних питань, унеможливить застосування для здійснення дозвільних процедур принципу «єдиного вікна» [12]. Водночас у проекті закону не згадуються центральні органи виконавчої влади, які мають здійснювати контроль ресурсного обліку і використання бурштину. У ч. 3 ст. 7 законопроекту передбачено, що «здійснення старательської діяльності на земельній ділянці не вимагає зміни цільового призначення такої земельної ділянки», що прямо суперечить вимозі пункту «а» ст. 143 Земельного кодексу України, і порушення цієї вимоги є підставою для примусового припинення прав на земельну ділянку [13, с. 147].

Не був схвалений у другому читанні й інший проект Закону України «Про видобування та реалізацію бурштину», реєстр. № 1351-1, внесений цією ж групою депутатів. У зауваженнях Головного юридичного управління слушно зазначено, що законопроект передбачає встановлення шляхом прямого регулювання державної монополії на видобування бурштину, геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислової розробки родовищ бурштину, чим порушуються інтереси добросовісних старателів, що не узгоджується з нормами ст.ст. 5, 18, 25, 27, 29 Господарського кодексу України про державний захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Також не зазначено про обов'язок фінансування робіт щодо рекультивації земель саме надрокористувачем. Пропонований продаж видобутого бурштину лише на бурштиновій біржі призведе до правової невизначеності через відсутність порядку здійснення біржових операцій, особливостей їх діяльності. Крім цього, не встановлюються обмеження щодо поділу ділянок бурштинових надр на старательські ділянки земель, які мають бути недоторканими, якщо туди ввійшли ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення. Додаткове зобов'язання майбутнього надрокористувача отримати свідоцтво про видобутий бурштин не вирішує питання визначення суб'єкта власності на видобутий бурштин у залученні старателів. У разі реалізації запропонованих норм щодо справляння зі старателя без обмеження розміру надрокористування щоквартальної плати як відшкодування витрат на внесення рентної плати, за виконання робіт з проведення рекультивації порушених земель, щомісячної плати – як відшкодування витрат на сплату за землю, старателі попадуть у «рабство» до приватних структур, які, маючи змогу отримати дозволи на розробку бурштинових ділянок, покриватимуть старателям всі фактичні видатки. Прийнятною вбачається норма, передбачена у ст. 35 законопроекту, якою встановлюється право на укладання договору про видобування бурштину на старательській ділянці лише старателям, зареєстрованим на території області, в якій розташоване родовище бурштину [14]. У такий спосіб це мінімізує вплив кримінальних структур щодо перерозподілу ринку видобутку бурштину на свою користь.

Кримінальну відповідальність за незаконний видобуток бурштину передбачено в ч. 2 ст. 240 Кримінального кодексу України, яка з об'єктивної сторони характеризується як формальний склад злочину, що є закінченим з моменту вчинення дій, спрямованих на його вилучення з природного середовища усіма можливими способами без відповідного дозволу (спеціального дозволу на користування надрами, акта про надання гірничого відводу). Водночас обов'язковою умовою несення відповідальності має бути доведений прямий умисел на

незаконне видобування бурштину. Натомість кримінальний закон не встановлює відповідальності за його зберігання, транспортування, збут, тому ділки, які на цьому збагачуються, залишаються безкарними. Та й у чинній Українській класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, розробленій ДФС України (розділ 71), не закріплено такого виду товару, як бурштин, проте загальновідомо про його контрабандний вивіз за межі держави.

Іншою проблемою є неприйняття судами експертних висновків Державного гемологічного центру України за результатами дослідження гемологічних об'єктів, вилучених у ході розслідування кримінальних проваджень. У зв'язку з цим вартим уваги є роз'яснення Національної академії прокуратури України на лист заступника прокурора Житомирської області Р. Гребенюк. У цьому документі, зокрема, констатовано, що, незважаючи на відсутність експертів-гемологів у державних спеціалізованих установах, доповнення Переліку видів судової експертизи та експертних спеціальностей, за якими присвоюється кваліфікація судового експерта працівникам Експертної служби МВС України, затвердженого наказом відповідного відомства від 8 лютого 2017 року № 102, гемологічною експертизою та, відповідно, експертною спеціальністю – дослідження дорогоцінного, напівдорогоцінного та декоративного каміння, не суперечить нормі ч. 4 ст. 7 Закону України «Про судову експертизу» про залучення для проведення деяких видів експертиз, які не здійснюються виключно державними спеціалізованими установами, також інших фахівців з відповідних галузей права [15]. У пункті 1.3 Положення про акредитацію експертів-гемологів дорогоцінного, напівдорогоцінного та декоративного каміння, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 29 січня 1997 року № 19 зі змінами, гемологічну експертизу визначено як сукупність операцій з діагностики (ідентифікації), оцінки якості й вартості та визначення інших характеристик гемологічних об'єктів, а експертний висновок – як офіційний документ, що є письмовим викладенням результатів гемологічної експертизи конкретного гемологічного об'єкта або об'єктів [16]. Тому за необхідності проведення гемологічної експертизи пропонується відповідним чином поінформувати суд про відсутність в Україні експертів-гемологів, які працюють в державних спеціалізованих установах та за результатами проведення гемологічної експертизи надати суду експертний висновок, виданий акредитованим в Державному гемологічному центрі України експертом-гемологом, яким суд має скористатися відповідно до норми ст. 360 Кримінального процесуального кодексу України.

Державний геологічний контроль за геологічним вивченням надр, їх раціональним та ефективним використанням покладено на Державну службу геології та надр України. Обмеженість такого контролю обумовлюється його здійсненням шляхом прове-

дення планових і позапланових перевірок надрокористувачів, тобто суб'єктів, наділених відповідно до закону певними правами та обов'язками, якими не обтяжують себе стихійні старателі. Разом з тим лише органами прокуратури області протягом 2016 року встановлено непоодинокі факти протиправної видачі Держгеонадрами спеціальних дозволів на здійснення геологічного вивчення, у тому числі дослідно-промислової розробки ділянок надр бурштину на позаконкурсній основі на територіях Овруцького та Олевського районів приватним підприємствам, які, не отримавши згідно із законом погоджень від обласної, відповідних районних та сільських рад, з метою уникнення процедури аукціону, уклали договори оренди нібито «цілісних майнових комплексів», пристосованих для ведення геологорозвідувальних робіт, що насправді виявились напівзруйнованими або підвальними приміщеннями, розташованими за десятки кілометрів від місць проведення геологорозвідки. За таких обставин прокуратура області звернулась до адміністративного суду в інтересах Житомирської обласної ради з позовами про скасування незаконних дозволів на здійснення геологічного вивчення, у тому числі дослідно-промислової розробки ділянок надр бурштину площею понад 18 тис. га, та внесла клопотання про заборону здійснення геологічних робіт [17]. Окрім цього, спеціальні робочі групи з числа працівників поліції, СБУ, Держприкордонслужби, інших правоохоронних структур систематично проводять рейдові перевірки на територіях північних районів області з метою виявлення осіб, причетних до незаконного видобутку бурштину, притягнення їх до відповідальності з вилученням використовуваної ними техніки.

На жаль, доводиться констатувати, що кримінально-правові та цивільно-правові заходи в межах держави не є серйозною перепорою для «чорних» старателів з огляду на отримувані ними прибутки, так само, як і для деяких правоохоронців, покликаних протидіяти злочинним посяганням. За нелегальним видобутком бурштину доволі часто стоять посадові особи владних та силових структур. Як за-

свідчили події у Рівненській області, замість розв'язання цієї проблеми вони активно включаються в контроль над фінансовими потоками від видобування дорогоцінного каменю, отримують неправомірну вигоду за невжиття передбачених законом заходів реагування.

На нашу думку, попри позитивні здобутки у цьому напрямі діяльності застосування прокуратурою координаційних заходів, за умови відсутності у неї наглядових функцій, вбачається недостатньо ефективним. У зв'язку з цим робимо висновки про необхідність:

1) впровадження спеціальної старательської ліцензії (патенту) на пошук, видобуток та продаж дорогоцінного та напівдорогоцінного каміння, максимально спростивши її видачу аж до продажу на місцях видобутку за фіксованою ставкою;

2) узаконення застосування спрощеної системи оподаткування для осіб, які займаються старательською діяльністю;

3) спрощення дозвільних процедур старателям для зміни цільового призначення землі, законодавчого врегулювання норм про надходження до місцевих бюджетів частини рентної плати від видобутку бурштину;

4) розроблення ефективного механізму комплексної рекультивації земель сільськогосподарського призначення та земель лісового фонду, які зазнали втручання внаслідок видобутку корисних копалин як об'єктів особливої охорони з боку держави.

Установлення всім зрозумілих та чітких правил, врахування інтересів місцевих жителів, місцевих органів влади та інтересів держави позитивно впливатиме на розвиток інфраструктури, підвищення рівня зайнятості місцевого населення і, як наслідок, зростання рівня життя в зазначених регіонах. Це також сприятиме зниженню рівня криміногенної обстановки в Поліському регіоні, скоротить незаконний видобуток бурштину з подальшим виведенням такого виду діяльності з «тіні», буде хорошим прикладом ефективного використання національних багатств та природних ресурсів України.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>
2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21 грудня 2010 року № 2818-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakozakon.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>
3. Сребродольский Б.И. Янтарь / Б.И. Сребродольский; под. ред. Н.А. Созинова. – М.: Наука, 1984. – 112 с.
4. Новый тлумачний словник української мови: у 4 т. / уклад.: В. Яременко, О. Сліпушко. – К.: Аконт, 1999. – Т. 1: А–Е. – 206 с.
5. Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними: Закон України від 18 листопада 1997 року № 673/ 97 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/637/97-вр>
6. Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення: постанова Кабінету Міністрів України від 12 грудня 1994 року № 827 (у ред. від 28 грудня 2011 року № 1370) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/827-94-п>
7. Надточій П.П. Екологічні наслідки незаконного видобування бурштину в Житомирській області / П.П. Надточій, Т.М. Мислива // Екологічний вісник. – 2015. – Липень-серпень. – С. 19–20.
8. Нелегальний видобуток бурштину в Україні – масштаби проблеми та способи її вирішення: результати круглого столу. – 2016. – 25 лютого [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://automaiddan.org.ua/26022016>

9. Про затвердження порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами: постанова Кабінету Міністрів України від 20 травня 2011 року № 615 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/637/97-вр>
10. Щодо застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктами господарювання, які здійснюють виробництво та продаж ювелірних виробів: лист ДФС України від 6 лютого 2012 року № 3443/7/17-1217 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://juvelir.org.ua/index.php?news=341>
11. Пащенко Є. Старательство в Україні – економіко-правові аспекти / Є. Пащенко // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2012. – № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economy.nauka.com.ua>
12. Про старательську діяльність: проект Закону України: зареєстр. 12 лютого 2015 року за № 2013: внес. народними депутатами Розенблатом Б.С., Дзюбликом П.В. та ін. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=5381
13. Земельний кодекс України: науково-практичний коментар / за заг. ред. В.І. Семчика. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Ін юре, 2007. – 896 с.
14. Про видобування та реалізацію бурштину: проект закону України № 1351-1: внес. народними депутатами Розенблатом Б.С., Дзюбликом П.В. та ін. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53194
15. Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію МВС та атестацію судових експертів Експертної служби МВС: наказ МВС України від 8 лютого 2017 року № 102, зареєстрований в Мін'юсті України 1 березня 2017 року за № 275/30143 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0275-17>
16. Положення про акредитацію експертів-геомологів дорогоцінного, напівдорогоцінного та декоративного каміння: наказ Міністерства фінансів України від 29 січня 1997 року № 19 (зі змінами), зареєстрований в Мін'юсті України 6 березня 1997 року за № 72/1876 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0072-97>
17. За принциповості прокуратури Житомирщини приватним підприємствам заборонено розробку шести родовищ з покладами бурштину загальною площею понад 18 тис га / Прокуратура Житомирської області: мат-ли прес-служби. – 2017. – 7 квітня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zhit.gp.gov.ua/ua/news.html?publications&t=rec&id=205726&fp=40>

Олег Демчук

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ НЕЗАКОННОГО ВИДОБУТКУ БУРШТИНУ

Проаналізовано проблеми законодавчого регулювання видобутку бурштину на території України. Вказано на суперечності в законопроектах про видобування бурштину та старательську діяльність, внесених з метою розв'язання цих проблем. Висвітлено вплив органів прокуратури на забезпечення законності у сфері надрокористування, запропоновано заходи із врегулювання старательської діяльності, що сприятимуть зменшенню злочинності в регіоні.

Ключові слова: надра; надрокористувач; бурштин; старатель; біржа.

Олег Демчук

СОВРЕМЕННОЕ ПОЛОЖЕНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМЫ НЕЗАКОННОЙ ДОБЫЧИ ЯНТАРЯ

Проанализированы проблемы законодательного регулирования добычи янтаря на территории Украины. Обозначены противоречия в законопроектах о добыче янтаря и старательской деятельности, поданных с целью решения этих проблем. Освещено влияние органов прокуратуры на обеспечение законности в сфере недропользования, предложены меры по урегулированию старательской деятельности, способствующие уменьшению преступности в регионе.

Ключевые слова: недра; недропользователь; янтарь; старатель; биржа.

Oleh Demchuk

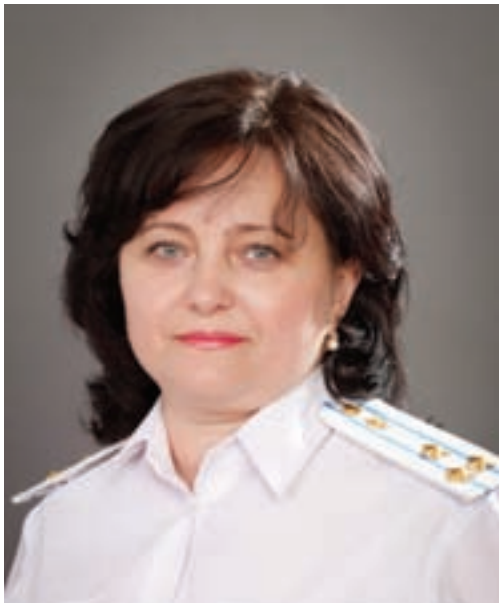
CURRENT STATE AND PROSPECTS OF SOLVING THE ILLEGAL AMBER MINING PROBLEM

The article analyses the problems of legislative regulation of amber mining at the territory of Ukraine. It points out contradictions in law projects on amber mining and mining activities. The impact of prosecution authorities on secure the legality in the sphere of subsoil use is highlighted and measures to control mining and reduce criminality in the region are offered.

Keywords: minerals; subsoil use; amber; miner; stock exchange.

РОБОТА НА ЛІНІЇ ВОГНЮ

Вікторія Ткачук очолює Костянтинівську місцеву прокуратуру Донецької області

Вікторія Ткачук,
керівник Костянтинівської місцевої
прокуратури,
старший радник юстиції,
нагороджена орденом княгині Ольги
III ступеня

Вікторія Ткачук народилася у місті Дружківці, що на Донеччині. Все своє життя прожила там. Серед близьких Вікторії Олексіївни були працівники прокуратури, тому, спостерігаючи за їх роботою, вона поставила собі за мету стати прокурором.

Все склалося, але не зразу. Спочатку вона працювала медсестрою (чим пишається), після закінчення економіко-правового факультету вищого навчального закладу у 1998 році присвятила себе вихованню дитини. А вже у 2001 році розпочала роботу в органах прокуратури у рідній Дружківці.

Починала свій трудовий шлях з посади помічника прокурора, потім працювала старшим помічником, а вже згодом стала заступником прокурора міста Дружківки. У 2012 році сильна та вольова жінка, яка зарекомендувала себе сумлінним і принциповим працівником, очолила Артемівську міськрайонну прокуратуру. Тоді, після злиття двох прокуратур – міської та районної, першочерговим

завданням стало об'єднання колективу, який повинен працювати як цілісний механізм. За два роки роботи на посаді керівника Вікторії Ткачук вдалося створити не лише дружній колектив, а й виховати гідних професіоналів.

Окупація

Однак у 2014 році сталося те, чого ніхто не міг уявити – початок бойових дій на Донбасі. Навесні 2014 року почалися перші обстріли військової частини в Бахмуті (колишній Артемівськ). Доводилось виїжджати на місця обстрілів, проводити огляд місця події та вирішувати ті питання, які ніколи раніше не виникали та про що знали лише з книжок. Тоді Вікторія Олексіївна, як і інші прокурори, почала розумітися у геть не жіночих речах – видах зброї, боєприпасів. Розбиратися у цьому доводилось практично з нуля, допомагали колеги та військові.

Коли бойовики спробували захопити склад боєприпасів і зброї на одному з підприємств міста, переговори з озброєним натовпом довелося вести безпосередньо Вікторії Ткачук. Можливо, завдяки її стійкому, але водночас по-жіночому запобігливому характеру їй вдалося завадити захопленню, тим самим уникнувши можливих жертв серед мирного населення Бахмута.

28 травня 2014 року бойовики захопили будівлю Артемівської міськрайонної прокуратури. Як мудрий керівник, Вікторія Олексіївна передбачала такий розвиток подій, тому спільно з колективом вони встигли завчасно винести з адмінбудівлі речі, оргтехніку, кримінальні провадження та іншу документацію, яка не мала потрапити до терористів. Колектив довелося виводити через «чорний хід». В той день обійшлося без жертв, але трохи пізніше двоє працівників Артемівської міськрайонної прокуратури потрапили в полон до терористів. Після захоплення їх відвезли у на той час вже окуповану Горлівку. Аби визволити колег, Вікторія Ткачук особисто вела перемовини з терористами. Тривалі розмови вдень і вночі, переконливі доводи та безліч аргументів нарешті дали результат – окупанти повернули колег рідним.

Важливо зазначити, що діяльність прокуратури, навіть після захоплення будівлі, не припинялась. Прокурори працювали у підпіллі. Спільно з судом було організовано роботу в одній із кімнат слідчого ізолятора. Судді та прокурори продовжували строки тримання під вартою особам, які підозрювались у скоєнні тяжких та особливо тяжких злочинів, аби не допустити виходу правопорушників на волю. На такі слухання ходили переважно прокурори-жінки, у тому числі й вагітні. Робилося це для того, аби зайвий раз не привертати увагу бойовиків, що вільно пересувалися Бахмутом та встигли залякати мирне населення.

Після звільнення міста від терористів колектив прокуратури на чолі з керівником повернувся в покинуту будівлю.

Розтяжки, вибиті вікна та шибки, пошкоджені крівля і стіни, розламані двері, меблі та купи сміття – саме таку картину побачили прокурори. Військові та сапери знешкодили боєприпаси та прибрали розтяжки, спільними зусиллями навели лад у приміщенні, а завдяки співпраці з місцевою владою та волонтерами будівлю було відремонтовано. Вночі працівники чергували та охороняли прокуратуру, а вранці заступали на роботу. Так, крапля за краплею, прокуратура у Бахмуті поверталася у відносно мирне життя.

Робота на лінії розмежування

У 2015 році за результатами всеукраїнського чотирирівневого конкурсу Вікторію Ткачук призначено очільником новоствореної Костянтинівської місцевої прокуратури. На цьому етапі Вікторія Олексіївна стала керівником прокуратури, у якій працює 66 оперативних працівників, з них 3 заступники керівника та 3 начальники відділів. Із вказаного числа працівників 16 є внутрішньо переміщеними особами. Це прокурори, які, незважаючи на труднощі, на те, що на окупованих територіях їх рідні та близькі люди, домівки, до кінця залишаються вірними присязі та виконують свою роботу з честю.

Торецький відділ Костянтинівської місцевої прокуратури знаходиться на лінії розмежування, у ньому нині працюють 14 прокурорів, у тому числі 7 жінок, та один заступник керівника.

Нерідко прокурорам, як і іншим мешканцям прифронтових міст, доводиться переживати нічний гуркіт артилерійських обстрілів, а вранці відстоювати права і свободи людей, загальні інтереси суспільства та держави.

Кожен обстріл, кожне поранення чи загибель військовослужбовця або цивільної особи кваліфікуються як терористичний акт за ст. 258 Кримінального кодексу України. Переважно такі злочини вчиняються вночі, тому керівники прокуратур, їх заступники, а також чергові прокурори цілодобово на зв'язку. Їх завдання полягає в організації своєчас-

ного виїзду на місце події, проведенні першочергових слідчих дій та у разі необхідності – наданні постраждалим допомоги.

Одним із основних пріоритетних напрямів діяльності прифронтових прокурорів є координація роботи правоохоронних органів з виявлення та викриття осіб, які сприяють діяльності терористичної організації «ДНР». Всього за період проведення АТО Костянтинівською місцевою прокуратурою здійснювалось процесуальне керівництво у понад 600 провадженнях за ст.ст. 258 та 260 Кримінального кодексу України.

Про особисте

Можливо, ця професія і чоловіча, проте Вікторія Ткачук працює віддано, і перед такою жінкою хочеться шанобливо вклонитися. Вона – старший радник юстиції, тобто справжній полковник. За свою відданість професії у 2015 році Указом Президента України за події 2014 року нагороджена орденом княгині Ольги III ступеня, має нагрудні знаки Генерального прокурора України «Подяка за сумлінну службу в органах прокуратури III ступеня» та «За сумлінну службу в органах прокуратури». Неодноразово нагороджувалась цінними подарунками Генерального прокурора України, грамотами та подяками. А ще двічі в порядку заохочення їй присвоювали позачергові звання, в тому числі й старшого радника юстиції.

Вікторія Олексіївна зізнається, що їй дуже комфортно працюється з чоловіками. Всі свої переживання, сумніви та емоції щоранку вона залишає вдома, аби на роботі бути сильною та неупереженою.

Лише вдома Вікторія Ткачук дозволяє собі розслабитися та відчувати себе не прокурором, а жінкою. Вона із чоловіком виховує двох дітей – 19 та 12 років, захоплюється вишивкою бісером, дуже любить вирощувати квіти і працювати на городі.

Як і кожен житель України, Вікторія Олексіївна мріє про щастя та добробут свого народу, про здоров'я рідних і близьких, але особливо – про мир та спокій на рідній донецькій землі.

НАРОДЖЕНІ ПЕРЕМАГАТИ

Після демобілізації четверо прокурорів з Івано-Франківщини повернулися до своєї роботи

Під час четвертої хвилі мобілізації четверо працівників органів прокуратури Івано-Франківської області проходили службу в зоні проведення антитерористичної операції.

Олег Храбатин, Ярослав Кедик, Любомир Кушнір та Олег Рудий – всі вони пройшли випробування «Градом» у гарячих точках на лінії розмежування на Донбасі. Ці чоловіки – учасники подій, що творять найновішу історію України. Після демобілізації вони повернулися до рідного Прикарпаття та продовжують свою роботу в органах прокуратури.

Сьогодні спогадами про службу на передовій, бойові завдання, побратимську дружбу та стосунки з місцевим населенням ділиться прокурор Івано-Франківської місцевої прокуратури Олег Храбатин.

– *Олегу Андрійовичу, яким чином Ви потрапили на службу?*

– У лютому 2015 року я був призваний до лав Збройних Сил України. Вважаю службу в армії громадянським обов'язком кожного.

– *Чи не виникало бажання ухилитися від служби у війську, особливо усвідомлюючи, що це участь у війні?*

– Такого бажання не було. Я міг не піти за мобілізацією, оскільки не служив у армії. Але залишитися осторонь – це не по-чоловічому.

– *Як Ви готувалися перед відправленням у зону АТО та де саме служили на сході?*

– Навчання проходив місяць у навчальному центрі повітряно-десантних

військ під Житомиром. І хоча ми пройшли хорошу підготовку, стріляти я вчився вже в бойових умовах.

Свою службу розпочав у 80-й окремій десантно-штурмовій бригаді, відомій героїчним захистом Донецького аеропорту. Згодом на базі 3-го батальйону цього підрозділу для новоствореної 81-ої бригади було організовано 122-ий окремий аеромобільний батальйон, де я й проходив службу на посаді командира міномета 2Б9м, більше відомого як «Васильок».

Одразу після прибуття на місце дислокації 122-го аеромобільного батальйону в місто Костянтинівку я був направлений до Авдіївки для виконання бойового завдання.

– *Перший військовий досвід і одразу ж передова. Чи пам'ятаєте перше враження від Авдіївки?*

– Авдіївка вразила мене розбитими будинками та машинами, посіченими уламками мін, безлюдними вулицями. Пам'ятаю багатоповерховий будинок, два поверхи якого рознесло танковим снарядом. Дороги як такої не було взагалі. Мені, як людині, котра ніколи не була в армії, навіть іноді здавалося, що я знаходжусь десь у комп'ютерній грі, важко було сприйняти реальність того, що відбувається.

При в'їзді в Авдіївку ми потрапили під мінометний обстріл ворога, який безперервно тривав кілька годин. Такі обстріли відбувалися декілька разів на день.

Я тоді ще не знав, що це – звичайні будні захисників Авдіївки і що мені доведеться під таким шквальним вогнем пробути на позиції безвиїзно понад півроку.

– *Чи багато було серед бійців у вашому батальйоні професіоналів?*

– «Народжені перемогати» – таким є девіз 122-го окремого аеромобільного батальйону, що входить до складу 81-ої окремої аеромобільної бригади Збройних Сил України, батальйону, який назавжди увійшов у моє життя. Кожен з бійців прагнув відповідати цьому гаслу. Особливо бійці-мінометники, які під щільним вогнем неймовірно злагоджено, без суети, паніки давали відсіч ворогу. Важко було повірити, що це – не професійні військові, а представники мирних професій, мобілізовані на службу в зону АТО. Вони сміялися, дивлячись в обличчя смерті...

– *Часто потрапляли під ворожі обстріли?*

– Обстріли були постійно. Ми виконували завдання по утриманню визначених районів Авдіївки з метою не-

допущення прориву противника в напрямку Ясинувата – Водяне.

Неодноразово з району Ясинуватої були спроби вчинення ворогом диверсійних дій. Звичайно, такі спроби були придушені.

Ще була «романтика» по-авдіївськи, коли ввечері сепаратисти запускали безпілотники, які українські війська збивали зенітками. При такому обстрілі в небі з'являлися спалахи, як під час феєрверку.

Сепаратисти били з танків, САУ, «Градів», 120-х та 82-х мінометів. Стріляли підло. В обідню пору били по базару, знаючи, що там зараз найбільше мирних жителів.

Стріляли по житлових кварталах, щоб потім винувати за смерті цивільних, руйнування перекласти на українських бійців. Від масованих обстрілів будинки падали як карткові.

Найчастіше обстріли тривали з 18 вечора до 4 години ночі. Лише коксохімічний завод ніколи не обстрілювали.

– Як до вас ставилося місцеве населення? Були конфлікти?

– Цивільне населення – різне. Більшість, на жаль, перебуває під впливом ідей сепаратизму. Однак це не заважало їм приходити до українських бійців по продукти. Годували всіх, особливо дітей. Пам'ятаю, як місцева жінка, любителька спиртного,

яка відверто проклинала українських бійців, посидала до нас малесеньку, мабуть, 3-річну дитину, а потім все, що ми маляти давали, продавала на базарі. Був випадок, коли дідусь попросив у нас картоплі, одержавши яку, швидко втік. Одразу після цього нас накрило прицільним вогнем. Тоді й згадали занадто дорогий для бідного дідуся мобільний телефон, який той крутив у руках...

– Від часу демобілізації минуло більше року. Чи змінився бійцівський погляд на ті події? Що Ви тоді відчували там і що думаєте про це сьогодні?

– Війна відмітає все напускне, видно, хто є хто. Бійці на передовій стають справжніми побратимами, готовими прикрити собою друга. Не все можна розповісти. АТО, а точніше війна, ще триває, на позиціях залишаються мої побратими, інформація не повинна їм нашкодити. Та й важко згадувати...

*Спілкувалася: Іванна Федик,
прес-секретар Прокуратури
Івано-Франківської області*

Народжені перемогати – бійці 122-го окремого аеромобільного батальйону

ПРОЙШОВ ФРОНТ У 5 ТИСЯЧ КІЛОМЕТРІВ. І СТІЛЬКИ Ж ТИСЯЧ ЛЮДЕЙ РЕАБІЛІТУВАВ

Герой і прокурор Іван Каліберда

Генерал-майор юстиції у відставці Іван Опанасович Каліберда – герой, військовий прокурор і фронтовик, ветеран органів прокуратури. Відомий не тільки завдяки тисячам власноруч реабілітованих репресованих, яким невинувато ставили в провину шпигунство, а й проявленому героїзму в битві проти фашистських загарбників. Про таких ще кажуть: «Людина зі сталі».

Коли гітлерівська армія напала на Радянський Союз, юний Іван був курсантом Ленінградського військово-інженерного училища.

Як пригадує досі жвавий, худорлявий і завжди усміхнений ветеран, наприкінці весни 1942-го року курсантів понтонного батальйону підняли по тривозі і відрядили на нове місце служби. У місто формування інженерних частин. Розумів, що йому судилося стати учасником битви.

Починаючи з липня 1942-го взяв участь у Сталінградській битві, битві на Курській дузі, форсуванні Дніпра, визволенні України, Польщі, Угорщини, Румунії та Чехословаччини.

Найчастіше згадує події, що передували його героїському подвигу при форсуванні Дніпра, міцному закріпленні та розширенні плацдарму на західному березі річки.

Зі спогадів Івана Опанасовича, в жовтні 1943 року Червона армія

здійснила форсування Дніпра – наступальну операцію. У битві за Дніпро радянські війська завдали тяжкої поразки основним силам противника. Було звільнено понад 38 тисяч населених пунктів, у тому числі 160 міст.

За форсування Дніпра і виявлені при цьому мужність та героїзм звання Героя Радянського Союзу отримали 2605 чоловік. Одним із них є Іван Каліберда.

Іван Каліберда:

Це був народний подвиг. Люди прагнули чимшвидше звільнити Україну від гітлерівського поневолення. Військову операцію розпочали о четвертій годині (ред. – 29-го вересня), а скінчилася вона, коли вже починало вечоріти. І все це під ворожим вогнем.

Німецько-фашистські полки продовжували відходити на захід. Гітлерівські війська мали намір перейти до стратегічної оборони на рубіж Дніпра. Прагнули там поновити сили, виграти час і знову перейти в наступ. Це був найбільший повноводний рубіж між Волгою і Одером, який перекривав шлях наступу радянських військ на західному і південно-західному стратегічних напрямках. Спішно і таємно створювалася тут ціла система інженерних споруд, мінних полів, загорожень.

Утім, вороги недооцінили радянські сили. Керівництво поставило завдання фронтам розгромити ворога на південному крилі радянсько-німецького фронту, вийти на Дніпро і захопити плацдарми на його правому березі. Усе, щоб якомога далі відкинути загарбників.

З цією метою створили дві групи військ. Однією з них керував Іван Каліберда.

Герой пригадує, як перед початком форсування переправну техніку доправили на берег річки ввечері 28 вересня 1943 року.

Іван Каліберда:

Ми чекали, що вдосвіта підійдуть війська і ми почнемо переправляти їх десантом. Але війська затримались... Підійшли окремі, невеликі групи розвідників і командир нашої частини. Так і почали. Посадили людей. Розвідників з автоматами і кулеметами, а зв'язківців з апаратами і катушкою телефонного дроту.

І тут солдати почули перші постріли. Невідомо звідки ворог відкрив вогонь і повітря пронизав ворожий снаряд. Та

щойно хлопці подолали першу половину шляху, в борт почали влучати кулі. З'явилися поранені, серед них – лейтенант Каліберда. Ворожа куля пробила груди Івану навиліт.

Але попри травми у них було завдання. Його загін був єдиним, кому вдалося завершити операцію – дійти до протилежного берега.

За цей бій, за виявлену мужність на Дніпрі лейтенант Іван Каліберда і сержант Олексій Фадєєв 26 жовтня 1943 року отримали звання Героїв Радянського Союзу. Решту бійців нагородили орденами і медалями.

Після завершення війни колишній понтонер Іван Каліберда отримав вищу військово-юридичну освіту і продовжив службу в органах військової прокуратури на посаді помічника військового прокурора Прикарпатського військового округу.

У рік його випуску з вищого навчального закладу (1954 рік), після смерті Йосипа Сталіна, почався масовий перегляд кримінальних справ щодо засуджених осіб у 1937–1938 роках за контрреволюційну діяльність.

Іван Каліберда, 1940 р.

У ті роки багатьом репресованим військовим невинно ставили в провину шпигунство. І про це знали всі. Тому військові прокурори за піднаглядністю займалися реабілітацією військових.

Як згадує Іван Каліберда, його в 1955 році відізнали з військ і перевели на службу у військову прокуратуру Прикарпатського військового округу на посаду помічника військового прокурора у справах про державні злочини.

Іван Каліберда:

Багато зробив добра: реабілітував тисячі невинних людей, відновив їх добре ім'я. Для сім'ї це вкрай важливо.

Справи переглядалися за скаргами, що надходили від репресованих чи їхніх родичів. Крім того, військові прокурори вели справи, заведені на колишніх військовослужбовців. Чимало справ доводилося додатково перевіряти, оскільки справи в 1937–1938 роках «штампували» поспіхом, некваліфіковано, з порушенням вимог закону і справедливості.

Сьогодні, десятки років потому, Іван Каліберда досі живо пригадує розглянуті ним справи та незаконні вироки, через які невинні люди понад 15 років просиділи в тюрмі.

Робота військових правників, як півстоліття тому, так і зараз, є необхідною для зміцнення законності та справедливості в державі. Робота, яка вимагає неабияких знань, багато сил та енергії. Саме ці риси досі притаманні Івану Каліберді. І хоча роки роботи в органах військової прокуратури для нього минули, але його віра в справедливість прокурорів є незламною.

Іван Каліберда:

Я бажаю працівникам прокуратури чесності, старанності, працьовитості та доводити справу до кінця. Щоб жоден невинний не був покараний, а жоден винуватий – не покараний.

Генерал-майор юстиції у відставці Іван Каліберда досі мешкає у місті Львові, де оселився одразу ж після закінчення Другої світової війни. Каже, тільки тут бачив своє майбутнє.

Після звільнення з військової служби в 1969 році працював начальником музею історії військ Прикарпатського військового округу, а згодом – керівником початкової військової підготовки у середній школі та начальником відділу кадрів наукової бібліотеки імені Василя Стефаника.

Своїм прикладом він засвідчує – Закон існує, а справедливість, віра і героїзм залишаються вічними. Саме такі люди, як Іван Каліберда, військові прокурори та офіцери, є носіями давно закладених першими військовими юристами моральних цінностей і традицій.

Матеріал: Юлія Галушак,
прес-секретар військової прокуратури
Західного регіону України